

Markus Jääskeläinen

Lapselle sijoittaminen

Tietopaketti lapselle sijoittamisesta kiinnostuneelle

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Lokakuu 2015

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Markus Jääskeläinen Lapselle sijoittaminen — Tietopaketti lapselle sijoittamisesta kiinnostuneelle 40 sivua + 2 liitettä Lokakuu 2015
Tutkinto	Tradenomi
Koulutusohjelma	Liiketalouden koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Laskentatoimi ja rahoitus
Ohjaaja	Lehtori Elisabeth Schauman
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarjota lapselle sijoittamista suunnittelevalle lapsiperheelle tietoa helpottamaan sijoittamisen aloittamista. Työssä selvitetään ja tutkitaan asioita, joita tulisi huomioida, kun kyseessä on lapsen varojen sijoittaminen. Tavoitteena oli siis luoda selkeä ja oleelliset asiat esiin tuova tietopaketti sijoittamisesta kiinnostuneille lapsiperheille.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimuksen teoreettinen pohja pohjautuu mahdollisimman ajankohtaiseen tietokirjallisuuteen, lainsäädäntöön, artikkeleihin, verkkosivuihin sekä tutkimuksiin. Lähteitä on myös pyritty käyttämään mahdollisimman laajasti.</p> <p>Työssä käsitellään sijoittamiseen liittyviä peruskäsitteitä, kuten tuottoa, riskiä ja sijoittaja-profiilin määrittämistä. Työ tarjoaa siis arvokasta tietoa aloittelevalle sijoittajalle. Opinnäytetyössä selvitetään myös lapselle sijoittamiseen liittyvää lainsäädäntöä sekä kohderyhmälle soveltuvia sijoituskohteita. Näin ollen työtä voi hyödyntää myös jo hieman kokeneempi sijoittaja, joka kaipaa lisätietoa näiltä osa-alueilta.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista voidaan todeta, että lapselle sijoittaminen kannattaa aloittaa mahdollisimman aikaisin, sillä pitkällä sijoitusajalla on monia positiivisia vaikutuksia sijoittamisessa. Lapselle sijoittamiseen liittyy tiettyjä asioita, jotka tulee huomioida, mutta nämä eivät muodostu esteeksi sijoittamisen aloittamiselle. Sijoituskohteita löytyy kattavasti ja näiden avulla lapselle voi kerryttää mukavat säästöt tulevaisuuden varalle.</p>	
Avainsanat	sijoittaminen, lapsilisä, sijoitustuotteet

Author(s) Title Number of Pages Date	Markus Jääskeläinen Investing for children — Information package for a person interested in investing for children 40 pages + 2 appendices October 2015
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	Accounting and finance
Instructor	Elisabeth Schauman, Senior Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to provide information for families who are planning to start investing for their children. The thesis studies facts that should be taken into account when it comes to investing of the child's assets. The primary focus was to establish a clear and easily approachable package for the families interested in investing.</p> <p>The research method of this study was a qualitative research. The theoretical framework is based on the most current professional books, legislation, articles, web pages and statistics on the subject. Sources have been used as widely as possible in the study.</p> <p>The thesis takes an overview of the basic concepts related to investing. These are concepts such as risk and return and the determination of the investor's profile. Therefore the paper provides valuable information for a beginning investor. The thesis also studies the legislation related to investing of the child's assets and investment products suitable for the target group. The study can also benefit more experienced investors who are looking for additional information on these fields.</p> <p>As a result of the study, it can be concluded that the investing for the child should be started as soon as possible. The long investment period has many positive effects on investing. There are certain things that must be considered when investing child's assets but these do not become a barrier for starting the investing. There are numerous suitable investment products for the target group that can accumulate remarkable savings for the future.</p>	
Keywords	investing, child benefit, investment products

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat	1
1.2	Tutkimusongelma ja tavoitteet	1
1.3	Tutkimusmenetelmät, tutkimuksen rajausta ja työn rakenne	2
2	Lapsilisä ja sen tuomat mahdollisuudet	2
3	Lapselle säästäminen	3
3.1	Maistraatti valvoo lapselle säästämistä	4
3.2	Lapselle säästäminen lahjoittamisena	5
3.3	Korkoa korolle -ilmiön tehokkuus	5
4	Tuotto ja riski	7
4.1	Tuotto	8
4.2	Riski ja riskin tekijät	8
4.3	Riskin hajauttaminen	9
4.4	Ajallinen hajauttaminen	11
5	Riskinsietokyky ja sijoittajaprofiili	14
5.1	Riskinsietokyvyn selvittäminen	14
5.2	Sijoittajaprofiilin selvittäminen	15
5.2.1	Sijoitushorisontti	16
5.2.2	Ikä	16
5.2.3	Sijoitettavan varallisuuden määrä ja sijoitusinformaatio	17
6	Rahastosijoittaminen	18
6.1	Korkorahastot	20
6.2	Yhdistelmärahastot	21
6.3	Osakerahastot	22
6.4	Indeksirahastot	23
6.5	ETF-rahastot	25
6.6	Rahastojen rahastot	26
7	Osakesijoittaminen	26
7.1	Osakkeet ovat tuottaneet parhaiten	27

7.2	Sijoittaminen kotimaisiin osakkeisiin	29
7.3	Osakesijoittamisen tyylisuunnat	30
7.4	Osakkeiden tunnusluvut	30
8	Vakuutussäästäminen	32
8.1	Säästö- ja sijoitusvakuutusten ominaispiirteitä ja tuoton kertyminen	33
8.1.1	Kuolemanvaraturma eli henkivakuutus	35
8.1.2	Edunsaajamääräys	36
9	Sijoitusten verotus	36
10	Työn tulokset ja pohdinta	38
	Lähteet	41
	Liitteet	
	Liite 1. Kuukausisäästämisen hyöty	
	Liite 2. Esimerkki hankintameno-olettamasta	

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Päädyin opinnäytetyöni aiheeseen, kun se tuli ajankohtaiseksi lähipiirissäni. Minulta kysyttiin, minkälaisiin tuotteisiin tuoreiden vanhempien kannattaisi lähteä sijoittamaan lapsilisiä ja minkälaisia asioita niiden sijoittamisessa tulisi huomioida. Tämä ei ole lähipiirissäni ainoa tapaus, jossa asia on ajankohtainen, mutta sijoittamisen aloittaminen tuntuu monesti vaikealta. Opinnäytetyöni päätarkoitus on selvittää vastaukset edellä mainittuihin kysymyksiin. Työ toimii työkaluna lapsiperheiden vanhemmille, kun lapselle säästämistä lähdetään suunnittelemaan ja kaivataan tietoa aiheesta.

Valitsin aiheen oman kiinnostukseni perusteella. Koen työn hyödylliseksi lähipiirini lapsiperheille ja toivon, että siitä on apua myös muille. Erityistä toimeksiantajaa työlle ei siis ole.

Lapselle säästämisestä on paljon tietoa muun muassa kirjallisuudessa ja internetissä, mutta se on monesti melko pirstaloitunutta. Opinnäytetyöni on tiivis paketti, josta aiheesta kiinnostuneet lapsiperheet voivat helposti löytää tarvittavat perustiedot yksien kansien välistä. Tietoja voidaan hyödyntää myös mietittäessä, millaiset sijoitustuotteet millekin perheelle sopisivat.

1.2 Tutkimusongelma ja tavoitteet

Joissain perheissä tulot mahdollistavat lapsilisien säästöön laittamisen. Tavoitteena voi olla esimerkiksi tulevien opintojen tai ensiasunnon hankinnan rahoittaminen. (Kanniainen 2011.) Luonteva tapa aloittaa on pankkitilin avaaminen lapselle ja lyhyen aikavälin säästöt on myös hyvä pitää turvallisesti siellä. Pankkitiliä tarvitaan myös niin sanottuna vastatilinä muille sijoituskohteille. Tilisäästäminen antaa kuitenkin pitkällä aikavälillä erittäin pienen tuoton. (Remes 2012.)

Tilisäästäminen on monille luonteva ratkaisu juuri turvallisuutensa ja helppoutensa vuoksi. Pitkällä tähtäyksellä tämä ei kuitenkaan ole järkevää varsinkaan nykyisillä korkotasolla. Opinnäytetyössäni käsittelen muita sijoituskohteita, jotka monesti ovatkin

tuottavampia vaihtoehtoja, kun lapselle säästettäessä sijoitushorisontti on yleensä pitkä.

Perinteisen tilisäästämisen lisäksi muihin tuotteisiin sijoittaminen saattaa kuitenkin tuntua haastavalta, mikäli kyseessä on henkilö tai perhe vailla kokemusta sijoittamisesta. Varojen sijoittaminen voi tuntua pelottavalta ajatukselta, mikäli perustietous aiheesta puuttuu. Minkälaisia asioita perheiden olisi hyvä ymmärtää ja tietää aloittaessaan lapselle säästämistä? Muun muassa tähän kysymykseen selvitän vastauksia työni teoriaosuudessa.

1.3 Tutkimusmenetelmät, tutkimuksen rajaus ja työn rakenne

Käytän opinnäytetyössäni kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Hyödynnän muun muassa aiheeseen liittyvää mahdollisimman tuoretta kirjallisuutta, artikkeleita, internet-sivustoja sekä lainsäädäntöä. Työssä keskitytään siis pitkäaikaissijoittamiseen lapsiperheen vanhempien näkökulmasta, ja se on tarkoitettu perheille, joilla ei juuri ole aikaisempaa kokemusta sijoittamisesta. Myös työssä käsiteltävät sijoitustuotteet on rajattu vastaamaan kohderyhmän tarpeita.

Opinnäytetyön rakenne koostuu johdannosta, säästämiseen ja sijoittamiseen liittyvästä perustietoudesta sekä kohderyhmälle soveltuvien sijoitustuotteiden selvittämisestä. Näiden lisäksi se sisältää loppupohdinnan sekä johtopäätökset.

2 Lapsilisä ja sen tuomat mahdollisuudet

Kansaneläkelaitos maksaa lapsilisää Suomessa asuvista alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisän maksaminen aloitetaan lapsen syntymää seuraavan kuukauden alusta ja se päättyy sen kalenterikuukauden loppuun, jolloin lapsi täyttää 17 vuotta. Lapsilisän maksaminen päätetään myös, mikäli lapsi muuttaa ulkomaille tai alkaa saada kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Tietyissä erikoistapauksissa lapsilisää voidaan maksaa myös ulkomaille. Esimerkkinä voidaan mainita tilapäinen ulkomailloleskelu esimerkiksi vaihto-opiskeluvuoden takia. (Kansaneläkelaitos 2015.)

Useissa perheissä lapsilisät joudutaan käyttämään perheen arjen pyörittämiseen. Kuten työn johdannossa mainittiin, joissain perheissä muut tulot kuitenkin mahdollistavat

lapsilisien säästöön laittamisen. Monissa lapsiperheissä menoista on myös helppoa löytää säästöjä. Muun muassa kertakäyttövaippojen vaihtaminen kestovaippoihin voi vähentää perheen kuluja useita kymmeniä euroja. Monessa perheessä ostetaan myös vauvanruokia, jotka olisivat helppoja ja edullisia valmistaa itse. (Taloussanomat 2011.)

Jos lapsilisät pystytään laittamaan säästöön tai sijoittamaan arvopaperimarkkinoille, niistä kertyy erittäin mukava pesämuna. Laittamalla ensimmäisen lapsen saamat 100 euroa kuukaudessa säästöön kertyy säästöistä 16 vuoden aikana jo yhden prosentin korolla 20 804,19 euroa. Neljän prosentin korolla summa nousee peräti 26 666,18 euroon. Mikäli lapsi lähtee opiskelemaan kuudeksi vuodeksi yliopistoon säästettyjen varojen ja opintotuen turvin, hänellä jää jopa 900 euroa käteen jokaista opiskelukuukautta kohden. (Taloussanomat 2011.)

Taloussanomien vuonna 2015 julkaiseman artikkelin mukaan jokaisesta suomalaisesta tulisi miljonääri eläkeikään mennessä, mikäli lapsilisät sijoitettaisiin osakkeisiin. Korkoa korolle -ilmiö on sitä tehokkaampi, mitä aikaisemmin säästäminen aloitetaan. Tästä syystä jo muutaman sadan euron suuruiset säästöt vuodessa tuottavat lapselle ajan mittaan merkittävän pesämunan. (Taloussanomat 2015.) Korkoa korolle -ilmiöön tutustutaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

3 Lapselle säästäminen

Säästämisen perusluonne on yksinkertainen. Siinä on kyse siitä, että menoja on vähemmän kuin tuloja. (Hämäläinen 2005, 15.) Vain säästämällä osa tuloista voidaan vaurastua. Tämä on kansantaloustieteen keskeinen asia. Mikäli tulot käytetään kokonaisuudessaan kulutukseen, joudutaan kehään, joka ei vie minnekään. Tämä pätee niin kansakunnan kuin yksilönkin tasolla. Amerikkalaisilla on myös osuva sanonta: Don't work for money. Put money also work for you. Suomeksi tämä tarkoittaa: Älä tee työtä vain ansaitaksesi rahaa, vaan pane raha myös ansaitsemaan sinulle. Jokin osa tuloista tulisi panna säästöön ja tekemään työtä hyväksesi, riippumatta siitä, ovatko tulosi pienet tai suuret. (Saario 2014, 16.)

Tässä luvussa käsitellään siis asioita, jotka tulisi huomioida säästettäessä varoja lapselle. Vanhempien tulisi olla tietoisia muun muassa tietyistä lainsäädännöllisistä asioista, jotta välttyään ikäviltä yllätyksiltä tulevaisuudessa.

3.1 Maistraatti valvoo lapselle säästämistä

Alaikäisen omaisuus on lailla suojattu, ja omaisuutta hoitaessaan edunvalvojien on noudatettava holhoustoimilakia. Alaikäisen omaisuutta ovat muun muassa alaikäiselle annetut lahjat, osuus jakamattoman kuolinpesän varoista, hänelle maksetut vakuutuskorvaukset, eläketulot, vahingonkorvausmaksut sekä sijoituksista ja omaisuudesta saadut tulot, kuten korko-, osinko- ja vuokratulot. Lapsen taloudellisia asioita koskevat päätökset eivät siis ole täysin vanhempien oman harkinnan varassa. Edunvalvojana vanhemman on tunnollisesti pidettävä huolta lapsen oikeuksista sekä edistettävä hänen parastaan. Alaikäisen varoja sijoitettaessa on huomioitava, että ne on aina sijoitettava pankkitilille, joka on hänen nimissään, tai muuhun hänen nimissään olevaan sijoituskohteeseen. Varoja ei siis saa sekoittaa toisten varoihin. (Maistraatti 2015.) Omis-
tusten hallinta siirtyy lapselle tämän tullessa täysi-ikäiseksi. Mikäli halutaan, että omis-
tusten hallinta siirtyy lapselle vasta myöhemmin, niin lahjan antajan on helpointa ensin
sijoittaa itse omiin nimiinsä, jolloin lahjoituksen voi tehdä vasta itse hyväksi kokemana
ajankohtana. (Seligson 2015.)

Edunvalvojien on ilmoitettava maistraatille oma-aloitteisesti alaikäisen saamasta omai-
suudesta, kun lapsen koko varallisuuden määrä ylittää 20 000 euroa. Tämän rajan yli-
tyttyä edunvalvonta merkitään holhousasioiden rekisteriin. Rekisteröinnin myötä edun-
valvojille syntyy velvollisuus antaa maistraatille tili alaikäisen omaisuuden hoidosta joka
vuosi. Holhousasioiden rekisteri voidaan poistaa, kun alaikäisen koko omaisuuden arvo
on pysyväluonteisesti vähentynyt 15 000 euroon tai tätä pienemmäksi. Rekisteriä ei
kuitenkaan poisteta, mikäli omaisuuden vähentyminen on johtunut alaikäisen edun vas-
taisista toimenpiteistä. Edunvalvojan tehtävä ei myöskään pääty, vaikka holhousasioi-
den rekisteri poistettaisiin. Vain velvollisuus tilin antamiseen poistuu. (Maistraatti 2015.)

Omaisuutta hoitava edunvalvoja on velvollinen säilyttämään omaisuuden hoitoon liitty-
vät tiliotteet, tositteet ja asiakirjat. Edunvalvoja voi joutua selvittämään omaisuuden
hoitoa maistraatille tilanteessa, jossa edunvalvonta on aiemmin jätetty merkitsemättä
holhousasioiden rekisteriin. Mikäli edunvalvoja todetaan kykenemättömäksi tehtävään,
voidaan hänet vapauttaa edunvalvojan tehtävästä. Tällainen tilanne voi syntyä, jos to-
detaan, että omaisuutta on hoidettu holhoustoimilain periaatteiden ja lapsen edun vas-
taisesti. Tilanne voi syntyä myös, mikäli edunvalvoja ei ole noudattanut laissa määrätty-
jä velvollisuuksiaan. Maistraatti voi myös määrätä edunvalvojan suorittamaan laimin-

lyödyt toimenpiteet ja tehostaa päätöstä sakon uhalla. Tekemättä jätetty toimenpide voidaan myös teettää edunvalvojan kustannuksella. (Maistraatti 2015.)

Yllä mainittujen seikkojen lisäksi lapselle sijoittamiseen liittyy muitakin rajoitteita. Maistraatin perusohjeen mukaisesti lapsen varoja voi sijoittaa säästötileille, kotimaisiin pörs-siosakkeisiin, tavallisiin rahastoihin sekä erilaisiin korkopapereihin. Asuntoihin, kiinteistöihin, metsään, erikoissijoitusrahastoihin tai noteeraamattomiin osakkeisiin sijoitettaessa tarvitaan maistraatilta erillinen lupa. (Talouselämä 2010.) Myös suorien ulkomais-ten osakesijoitusten tekemiseen pätee sama sääntö (Pörssisäätiö 2011).

3.2 Lapselle säästäminen lahjoittamisena

Lapselle säästämisen katsotaan olevan lahjoittamista, joten lapselle säästettäessä on huomioitava myös perintö- ja lahjaverolaki. Lahjaveroa on maksettava, mikäli kolmen vuoden aikana saa samalta lahjanantajalta lahjoja, joiden kokonaisarvo on yhteensä 4000 euroa tai enemmän. Vero peritään kaikilta antajilta saaduista lahjoista erikseen. Lapselle säästettäessä isä ja äiti voivat siis kumpikin lahjoittaa kullekin lapselleen verottomana 3999 euroa kolmen vuoden aikana. (Vero 2015.) Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lapsen vanhemmat ja esimerkiksi isovanhemmat tai kummit voivat kukin lahjoittaa lapselle 111 euroa kuukaudessa verottomasti (Sijoitustalous 2012).

Lahjoituksesta kannattaa laatia myös lahjakirja, joka toimitetaan verottajalle. Tästä käy ilmi, että kyseessä ei ole ennakkoperintö vaan nimenomaan lahjoitus. (Seligson 2015.) Myös lahjaveroilmoituksen tekeminen on aina järkevää. Mikäli lahjansaaja myöhemmin myy lahjana saatua omaisuutta, voi hän vähentää myyntivoitosta hankintamenona lahjaveroilmoituksessa vahvistetun verotusarvon. (Lahjavero 2014.)

Lahjoitetuilla varoilla ei saisi maksaa lapsen jokapäiväisestä elämästä aiheutuvia kustannuksia. Esimerkiksi soittimien tai kielikurssien tyypisiin suurempiin hankintoihin varoja voi kuitenkin käyttää. (Talouselämä 2015.)

3.3 Korkoa korolle -ilmiön tehokkuus

Lapselle säästettäessä sijoitusaika on yleensä pitkä ja aika puolestaan on sijoittajan paras ystävä. Sijoitukset tuottavat sitä enemmän, mitä pidemmän aikaa pystyy sijoitta-

maan. Pitkä sijoitushorisontti myös tasoittaa markkinoilla lyhyellä aikavälillä tapahtuvaa heiluntaa. (Pesonen 2011, 21.)

Korkoa korolle -efektissä on kyse siitä, että ensimmäisen vuoden jälkeen korkoa laske-
taan alkuperäisen pääoman lisäksi koroille, jotka ovat kertyneet edellisinä vuosina.
Näin ollen korko kasvaa joka vuosi hieman edellistä suuremmaksi, ja ajan myötä se
kasvaa eksponentiaalisesti hyvinkin suureksi. Tämä tietenkin edellyttää, että tuotto
lisätään aina sijoituksen pääomaan. (Pesonen 2011, 21.) Läheskään niin tärkeää ei ole
se, aloittaako isolla vai pienellä pääomalla, vaan se, että aloittaa niin varhain kuin
mahdollista. Korkoa korolle -ilmiö toimii kuin lumipallo, joka vierii mäkeä alas. Mitä kau-
emmaksi pallo vierii, sitä enemmän se kerää lunta ja pallo kasvaa koko ajan nopeam-
malla vauhdilla. (Saituri 2009.)

Albert Einstein on luonnehtinut koronkorkoa maailman kahdeksanneksi ihmeeksi (Pe-
sonen 2011, 22). Sen tehokkuutta voidaan havainnollistaa seuraavalla esimerkillä: Jos
20-vuotias henkilö tekee 5000 euron kertsijoituksen, ei koske rahoihin tämän jälkeen
ja saa sijoitukselleen 8 prosentin vuosituoton, niin 65-vuotiaana pääoma on kasvanut
lähes 160 000 euroon. Mikäli sijoituksen kanssa viivytellään ja raha sijoitetaan vasta
40-vuotiaana, niin samalla vuosituotolla summa kasvaa enää noin 34 000 euroon. Aika
on siis koron kertymisessä tärkein elementti. (Saituri 2009.) Esimerkkitapausten tuotot
voidaan laskea alla olevan kuvion 1 kaavan avulla.

$$FV_n = PV \times (1 + r)^n$$

missä

FV = sijoituksen arvo jakson lopussa

PV = sijoituksen arvo jakson alussa

r = talletuksen vuotuinen tuottoprosentti

n = talletusjaksojen lukumäärä

Kuvio 1. Koronkoron laskukaava (Niskanen & Niskanen 2013, 85).

Näin ollen esimerkkitapausten tuotot muodostuvat seuraavasti:

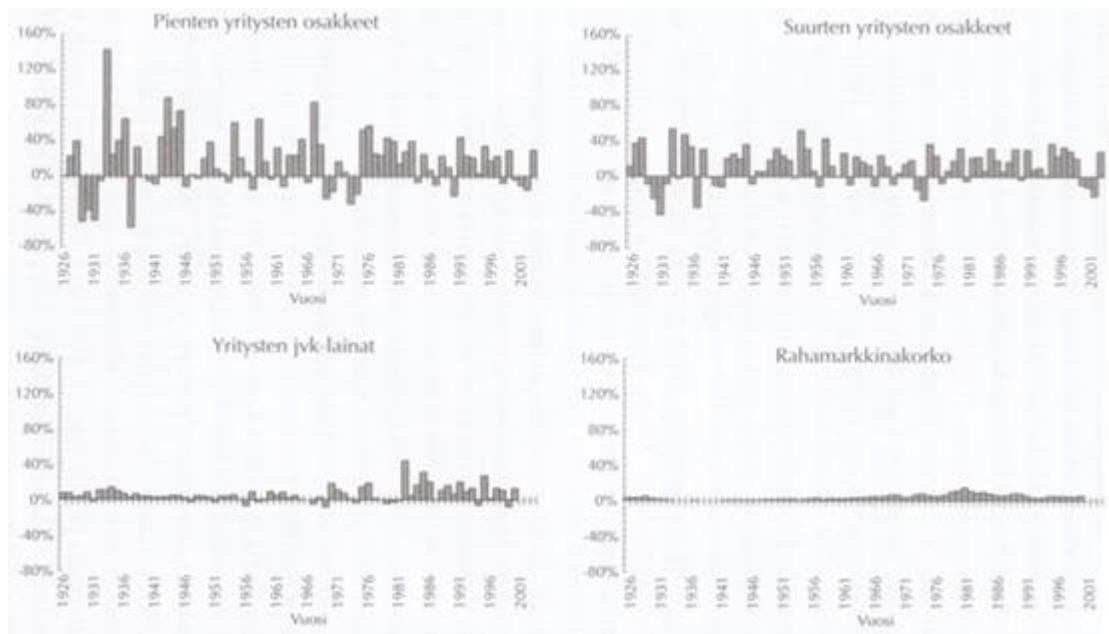
$$FV_{45} = 5000 \times (1,08)^{45} = 159\,602,25 \text{ euroa}$$

$$FV_{25} = 5000 \times (1,08)^{25} = 34\,242,38 \text{ euroa}$$

4 Tuotto ja riski

Tässä luvussa käsitellään tuottoa, riskiä ja näiden välistä suhdetta. Luvun loppupuolella käsitellään myös sitä, kuinka sijoitusten kokonaisriskiä voidaan pienentää erilaisten menetelmien avulla. Tämä on sijoittamiseen liittyvää perustietoutta, joka jokaisen tulisi ymmärtää ennen sijoittamisen aloittamista.

Sijoittamisessa tuotto ja riski kulkevat aina rinnakkain. Mitä korkeampi on sijoituksen tuotto-odotus, sitä korkeampi on myös riski. Kun siis tavoitellaan suurempaa tuottoa, on siedettävä myös suurempaa tuoton vaihtelua eli riskiä. Riskillä sijoittamisessa tarkoitetaan siis tulevaan tuottoon liittyvää epävarmuutta. (Nordea 2015.)

Kuvio 2. Eri sijoituskohteiden vuotuiset tuotot Yhdysvaltojen rahoitusmarkkinoilla vuosina 1926—2003 (Kallunki & Martikainen & Niemelä 2011, 29).

Kuviosta 2 nähdään eri sijoituskohteiden vuosittaiset tuotot Yhdysvaltojen rahoitusmarkkinoilla vuosina 1926—2003. Kuviosta huomataan, että osakesijoitukset ovat antaneet merkittävästi korkeamman tuoton kuin korkosijoitukset, mutta samalla niiden tuottojen vaihtelu eli riski on korkeampaa. Järkevä sijoittaja ei sijoittaisi rahojaan osakkeisiin korkeamman riskin vuoksi, mikäli siitä ei saisi korvausta korkeamman tuoton muodossa. (Kallunki ym. 2011, 29.)

4.1 Tuotto

Arvopaperin tuotto muodostuu sijoitusperiodin aikana tapahtuneesta hinnanmuutoksesta sekä saaduista maksuista (Knapfer & Puttonen 2012, 130). Esimerkiksi kiinteistösi-
joituksen tuotto on sijoitusperiodin aikana tapahtuneen arvonmuutoksen sekä netto-
vuokratulojen summa. Osakkeiden tuotto puolestaan muodostuu osakkeen hinnanmuu-
toksesta sekä mahdollisesti saaduista osingoista. Esimerkiksi osakkeen tuottoprosentti
voidaan siis helposti laskea kuvion 3 kaavalla: (Kallunki ym. 2011, 24—25.)

osakkeen myyntihinta - osakkeen ostohinta + saadut osingot	x 100%
osakkeen ostohinta	

Kuvio 3. Osakkeen tuottoprosentti (Kallunki ym. 2011, 24—25).

4.2 Riski ja riskin tekijät

Kuten aiemmin mainittiin, sijoittamisessa riskillä tarkoitetaan tulevaan tuottoon liittyvää epävarmuutta. Monesti ensimmäisenä mieleen tulee tappioiden syntyminen, mutta on hyvä muistaa, että sijoittamisessa riski sisältää myös voiton mahdollisuuden. (Kallunki ym. 2011, 23.) Tätä tuottoihin liittyvää heilahtelua kutsutaan myös volatiliteetiksi (Nikkinen & Rothovius & Sahlström 2002, 28).

Yksinkertaisimmillaan tuotto-odotuksen riskiä voi mitata tuoton kokonaisvaihtelulla eli tutkimalla, miten kurssi laskee ja nousee. Tätä mitataan keskihajonnalla, joka kuvaa minkä verran esimerkiksi yhden vuoden tuotto on keskimäärin poikennut pitkän aikavälin keskiarvostaan. (Kallunki ym. 2011, 29.) Mitä suurempaa tämä tuottojen heilahtelu eli volatiliteetti on, sitä korkeampi on myös riski. Volatiliteetti voidaan siis laskea melko helposti, sillä se lasketaan historiallisista arvoista. (Hämäläinen 2005, 54.)

Riski koostuu useista tekijöistä, jotka vaikuttavat eri arvopapereihin eri tavoin. Seuraavaksi käsitellään yleisimpiä riskitekijöitä ja sitä, miten ne vaikuttavat arvopaperin tuottoon. (Nikkinen ym. 2002, 29.)

Korkoriski. Korkotason muuttuessa myös arvopaperien hinnat vaihtelevat. Kun korkotaso nousee, niin arvopaperin hinta laskee ja päinvastoin. Tämä johtuu suoraan arvopapereiden hinnan laskentatavasta. (Nikkinen ym. 2002, 29.)

Inflaatoriski. Inflaatoriski koskee kaikkia arvopapereita ja sillä tarkoitetaan mahdollisuutta sille, että sijoitetun rahan arvo on tulevaisuudessa pienempi kuin sijoitushetkellä. Sitä voidaan kutsua myös ostovoimariskiksi. Inflaatoriski on yhteydessä korkoriskiin, sillä inflaation kiihtyessä sijoittajat vaativat korkeampaa korkoa heikentyneen ostovoiman vuoksi. (Nikkinen ym. 2002, 29.)

Markkinariski. Markkinariski aiheutuu yritysten ulkopuolisista tekijöistä, kuten sodista, talouden vaihtelusta, kuluttajakäyttäytymisestä ja talouden rakenteellisista muutoksista. Sillä tarkoitetaan siis koko markkinoiden heilumisesta johtuvaa arvopaperin hinnan vaihtelua. (Nikkinen ym. 2002, 29)

Liikeriski. Niin sanottu yritysrisi, joka koostuu hankinta-, tuotanto-, kysyntä- tai luottoriskeistä. Liikeriski koskee kaikkia yrityksiä, sillä se on sidoksissa yritysten tuotantoon ja sitä ympäröiviin markkinoihin. (Taloussanomat 2015.)

Likviditeettiriski. Likviditeettiriski liittyy kaikkeen arvopaperikauppaan. Likvidistä arvopaperista voidaan puhua, kun se on helppo ostaa ja myydä ilman merkittäviä hintavaihteluksia. Likviditeettiriski on siis sitä suurempi, mitä enemmän aikaa arvopaperin ostaminen tai myyminen vie ja mitä suurempi hintavaikutus sillä on. (Nikkinen ym. 2002, 30.)

Valuuttariski. Valuuttariski syntyy, kun sijoitetaan euroalueen ulkopuolelle. Sillä tarkoitetaan siis epävarmuutta siitä, millä kurssilla voitot ja pääomat vaihdetaan takaisin omaan valuuttaan. (Nikkinen ym. 2002, 30.)

Maariski. Maariski liittyy kunkin maan poliittiseen ja sitä kautta myös taloudelliseen vaihteeseen (Nikkinen ym. 2002, 30).

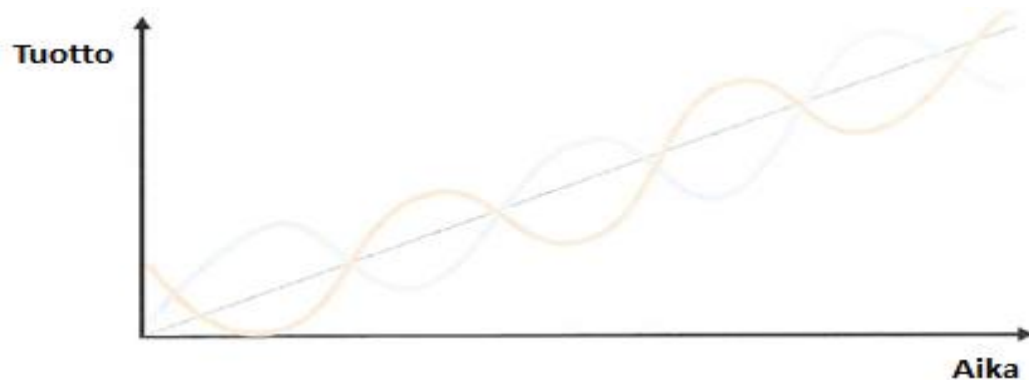
4.3 Riskin hajauttaminen

Harry Markowitzin vuonna 1952 esittämä portfolioteoria, eli idea riskin pienentämisestä hajauttamalla, on yksi sijoitustoiminnan kulmakivistä. Tämän teorian mukaan sijoittaja voi alentaa sijoituksiin liittyvää kokonaisriskiä jakamalla eli hajauttamalla sijoitettavan varallisuuden useisiin eri omaisuusluokkiin kuten osakkeisiin, korkosijoituksiin ja kiinteistöihin. Varat tulisi jakaa useisiin eri kohteisiin myös näiden omaisuusluokkien sisällä, jolloin riski pienenee edelleen. Esimerkiksi osakkeisiin sijoitettava summa tulisi ja-

kaa usean eri osakkeen kesken. (Kallunki ym. 2011, 60.) Sijoitussalkkuun voidaan siis valita arvopapereita muun muassa eri toimialoilta ja maantieteellisesti eri alueilta (Pesonen 2011, 29).

Hajauttamisen hyöty muodostuu siitä, että sijoitussalkussa olevien kohteiden hinnat muuttuvat eri tahdissa (Puttonen & Repo 2011, 97). Arvopapereiden keskinäisiä liikkeitä lasketaan korrelaatiolla ja tarkoituksena olisi löytää salkkuun sijoituskohteita, joiden korrelaatio olisi mahdollisimman lähellä lukua -1. Mikäli kahden arvopaperin korrelaatio on tasan yksi, niin ne liikkuvat käsi kädessä ja tällöin hajautus ei toimi. (Pesonen 2011, 30.) Sen sijaan korrelaation ollessa negatiivinen, toisen arvopaperin arvo nousee toisen laskiessa ja päinvastoin. Hyötyä voidaan saavuttaa myös positiivisella korrelaatiolla, mutta hajauttamisesta saatava hyöty luonnollisesti pienenee korrelaation kasvaessa. (Puttonen & Repo 2011, 97.)

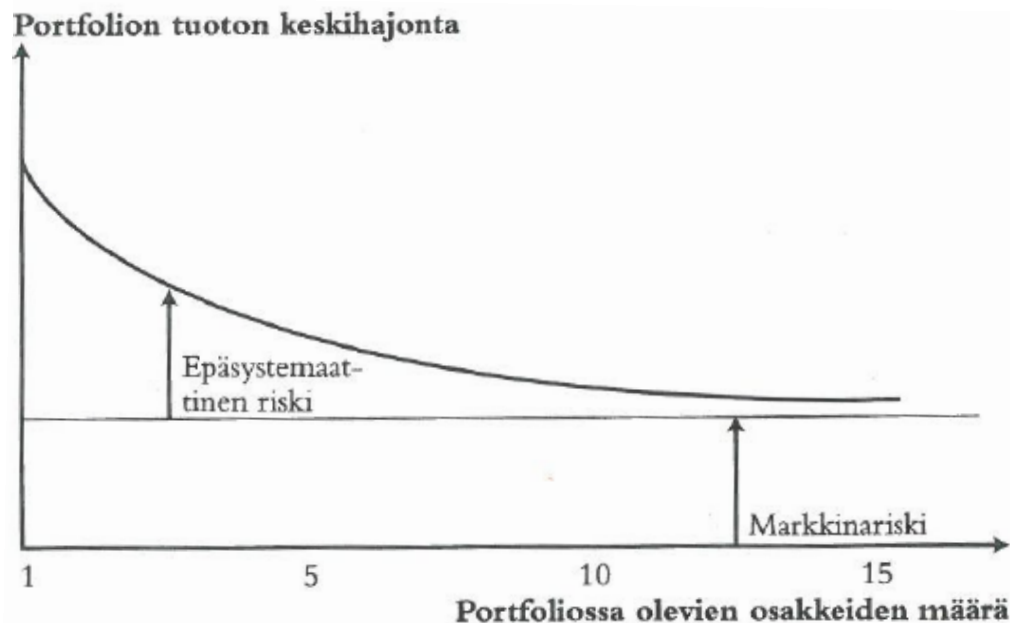
Arvopaperimarkkinoilla on positiivinen tuotto-odotus pitkällä aikavälillä. Tästä johtuen salkun kokonaisriskiä voidaan pienentää hajauttamalla ilman että tuotto-odotukset pienenevät. Hajauttamisesta saatavaa hyötyä onkin luonnehdittu rahoitusmarkkinoiden ainoaksi ilmaiseksi lounaaksi ja tämän vuoksi se kannattaa hyödyntää. (Puttonen & Repo 2011, 99.)

Kuvio 4. Riskin hajauttamisen idea (Pesonen 2011, 30).

Sijoitussalkun kokonaisriskiä voidaan siis pienentää hajauttamalla, mutta on muistettava, että sen poistaminen kokonaan on mahdotonta. Kokonaisriski muodostuu epäsystemaattisesta ja systemaattisesta riskistä. Epäsystemaattisella riskillä tarkoitetaan yrittäjäriskiä eli yksittäisen arvopaperin tuottoon liittyvää epävarmuutta. Tämä riski on siis poistettavissa hajauttamalla. Systemaattinen riski eli niin sanottu markkinariski puolestaan aiheutuu markkinoiden yleisistä vaihteluista, ja se vaikuttaa kaikkien arvopapereihin.

den tuottoon osittain samalla tavalla. Tämän vuoksi tuotot eivät liiku täysin eri suuntiin ja niiden vaihtelut eivät kokonaan kumoudu. (Kallunki ym. 2011, 68.)

Kuvio 5. Systemaattinen ja epäsystemaattinen riski (Puttonen & Repo 2011, 100).

Kuviosta 5 nähdään, että portfolion tuoton keskihajonta eli riski pienenee verrattain nopeasti, kun osakkeiden määrää lähdetään kasvattamaan. Suurin osa hajauttamisen hyödyistä saavutetaankin jo suhteellisen pienellä portfolion koolla, ja salkun koon kasvaessa hajauttamisen riskiä alentava vaikutus vaimenee. (Kallunki ym. 2011, 70.) Kun salkku on hyvin hajautettu, jäljelle jäävä riski on lähes kokonaan systemaattista riskiä eli markkinariskiä, jota ei hajauttamalla pysty poistamaan. (Puttonen & Repo 2011, 100.) Yhdysvaltalaisen Richard Crowellin vuonna 1977 tekemän tilastollisen tutkimuksen mukaan jo kymmenen osaketta sisältävässä portfoliossa yhtiökohtainen riski on laskenut peräti 17 prosenttiin. Markkinariskin eli pörssin yleiskehityksen vaikutus on tällöin luonnollisesti 83 prosenttia. (Saario 2012, 89.)

4.4 Ajallinen hajauttaminen

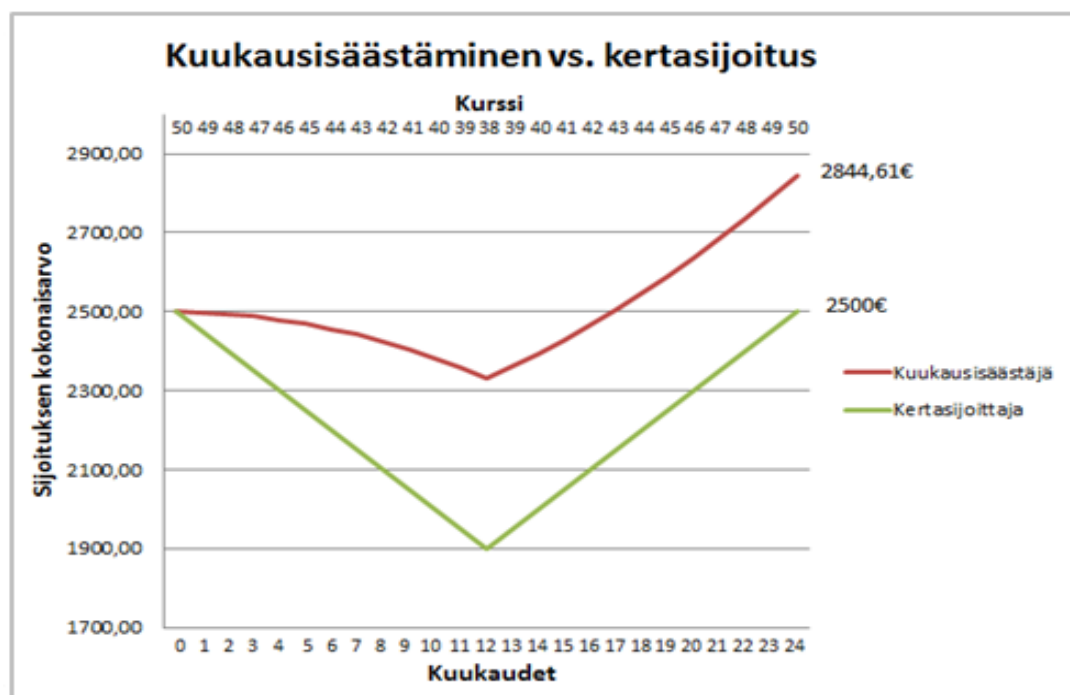
Arvopapereihin sijoittamiseen liittyy aina myös niin sanottu ajoitusriski. Osakkeet voivat olla kuukauden päästä vielä halvempia, vaikka ne vaikuttaisivatkin halvoilta juuri tänään. Esimerkiksi säännöllinen kuukausisäästäminen on oiva tapa hallita tätä riskiä, sillä hankintahetki osuu pitkällä aikavälillä varmasti sekä huonoihin että hyviin aikoihin.

(Pesonen 2011, 30.) Säännöllisen sijoittamisen idea on siinä, että arvopapereita saa määrällisesti enemmän, kun kurssit ovat alhaalla ja vähemmän, kun ne ovat korkealla. Pitkällä aikavälillä salkku muodostuu tällöin sellaiseksi, että siinä on paljon halvalla ostettuja ja vähän kalliilla ostettuja arvopapereita, jolloin keskihinta on matalampi. (Saario 2012, 77.)

Seppo Saario havainnollistaa säännöllisen säästämisen etuja osuvasti seuraavalla laskuharjoituksella:

Sijoitamme joka kuukausi 100 euroa 24 kuukauden ajan eli yhteensä 25 kertaa ja 2500 euroa. Oletamme vielä, että sijoituskohteemme kurssi on alkuhetkellä 50 euroa ja se putoaa siitä yhdellä eurolla joka kuukausi 12 kuukauden ajan. Vuoden kuluttua kurssi on pudonnut 38 euroon. Tämän jälkeen kurssit alkavat toipua ja sijoituskohteemme arvo kohoaa yhden euron joka kuukausi palautuen lähtötasoon 50 euroa. Toisin sanoen kahden vuoden aikavälillä kurssit putosivat ensin 24 %, josta ne toipuivat lähtötasoon 50 euroa.

Tässä tilanteessa useimmat sijoittajat huokaisevat helpotuksesta, kun heidän osakkeittensa arvot palasivat lähtötasolle. Sitä vastoin säännöllinen kuukausisäästäjä on tyytyväinen. Hän on sijoittanut 2500 euroa, kurssit ovat pudonneet ja toipuneet ennalleen. Kuitenkin hänen osakesalkkunsu arvo on kasvanut 2844 euroon eli 14 %. Miten tämä on mahdollista? Näin kävi, koska hänen kuukausisijoituksillaan sai sitä enemmän osakkeita, mitä syvemmälle kurssit putosivat. Kun kurssit toipuivat, hänen salkussaan oli paljon alhaiseen kurssiin ostettuja osakkeita. (Saario 2012, 77.) Laskuharjoitusta on havainnollistettu alla kuviossa 6.

Kuvio 6. Kuukausisäästämisen ajallisen hajauttamisen hyöty

Yllä olevalla kuviolla 6 pystymme havainnollistamaan Saarion laskuharjoitusta. Molemmilla sijoittajilla on siis käytettävänä 2500 euroa. Kertsijoittaja sijoittaa koko summan kerralla ja kuukausisäästäjä 100 euroa kuukaudessa 24 kuukauden ajan. Kaavio on rakennettu niin, että kuukausisäästäjän käyrä näyttää 2500 eurosta myös käteisenä olevan osan. Näin ollen viiden kuukauden jälkeen pääomasta on 600 euroa sijoitettuna ja 1900 euroa käteisenä. Kuvion x-akselille on sijoitettu ylös sijoituskohteen kurssin kehitys ja alas kuukaudet. Y-akselilta nähdään sijoituksen arvon kehittyminen.

Kertsijoittaja ostaa kaikki osakkeet kurssin ollessa 50 euroa. Kuukausisäästäjä puolestaan ostaa ensimmäiset 12 kuukautta osakkeita laskevaan kurssiin, jolloin hän saa enemmän osuuksia hintojen ollessa alhaalla. Tämä siis laskee ostettujen osuuksien keskihintaa. Kaaviosta nähdään, että kuukausisäästäjän pääoma nousee 2500 euron yläpuolelle jo 17 kuukauden jälkeen, jolloin kurssi on 43 euroa. Suuren kertsijoituksen tehneen sijoittajan varallisuus palautuu 2500 euroon vasta sijoitusperiodin lopussa. Tässä kohtaa kuukausisäästäjän salkku on kasvanut 2814,61 euroon eli Saarion mainitsemat 14 prosenttia. Opinnäytetyön loppuun liitteeseen 1 on myös muodostettu taulukot kertsijoituksen sekä kuukausittaisten sijoitusten arvon kehitymisestä.

5 Riskinsietokyky ja sijoittajaprofiili

Sijoitusprosessin ensimmäiset ja samalla myös tärkeimmät vaiheet ovat oman riskinsietokyvyn ja sijoittajaprofiilin määrittäminen. Näiden pohjalta syntyy sijoitussuunnitelma, joka vaikuttaa merkittävästi siihen, mitä tulevaisuus sijoittajana tuo. (Erola 2011, 147.) Riskinsietokyky ja sijoittajaprofiili koostuvat useista eri tekijöistä ja ne vaikuttavat käytännössä siihen, minkälainen painotus sijoitussalkussa tulisi olla eri omaisuusluokien välillä. Edellisessä luvussa todettiin, että eri sijoitustuotteiden tuotto-odotukset ja riski vaihtelevat suuresti. Sijoittajan tulisikin löytää tuotteista juuri omalle luonteelle sekä elämäntilanteelle parhaiten soveltuvat vaihtoehdot.

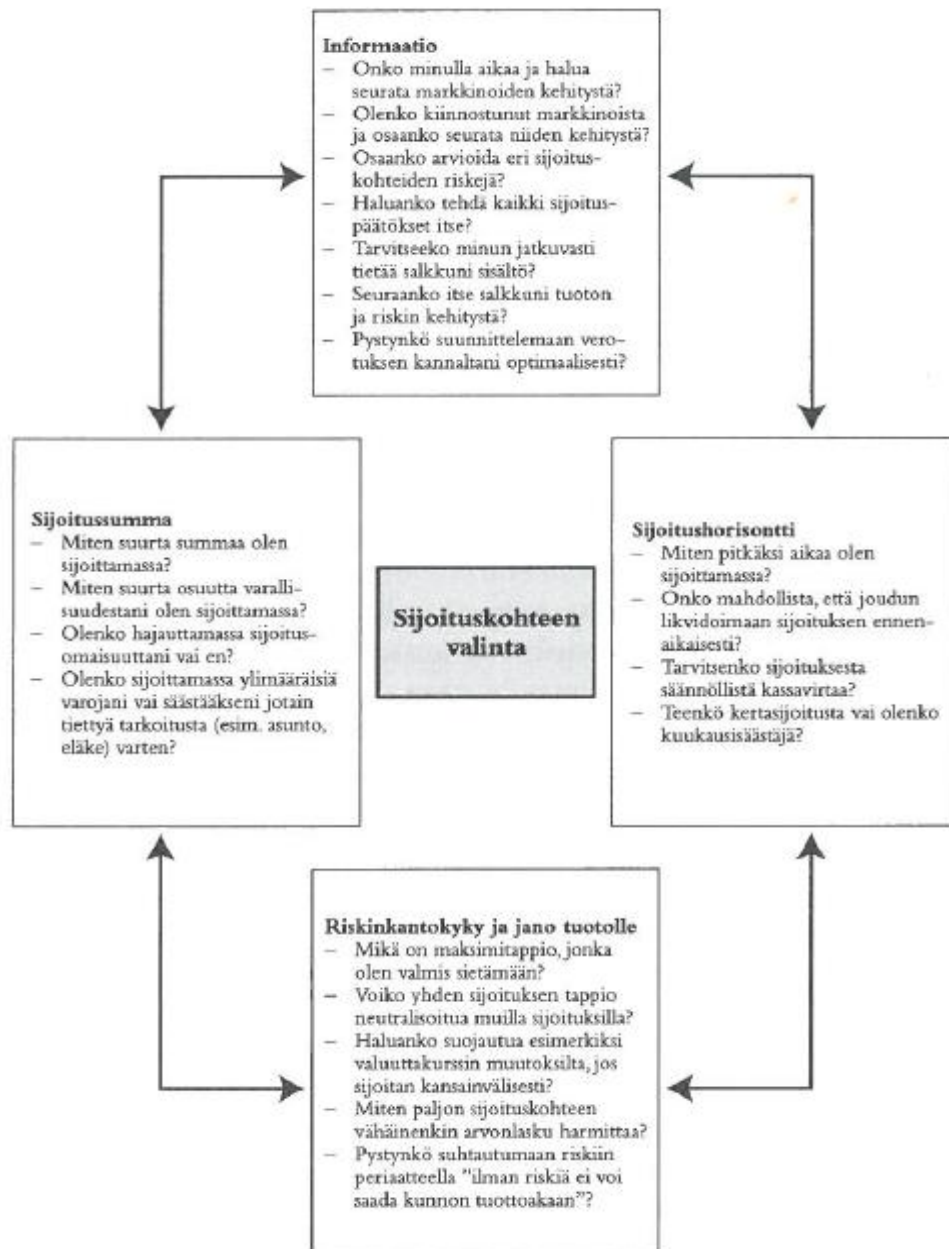
5.1 Riskinsietokyvyn selvittäminen

Sijoittajan riskinsietokyvyllä tarkoitetaan kykyä suhtautua tappioiden syntymiseen. Toiset sijoittajat kestävät sijoitusten suuretkin arvonalentumiset menettämättä yöuniaa, kun toiset huolestuvat jo ajatuksesta, että varallisuuden arvo voi laskea pienemmäksi kuin alkuperäinen sijoitus. Perussääntö on, että korkeampaa tuottoa tavoittelevan henkilön on kestettävä myös suurempaa riskiä. Kenenkään ei kuitenkaan tulisi ylittää omaa riskinsietokykyään suuremman tuotto-odotuksen vuoksi. Riskiä sisältäviin kohteisiin ei siis koskaan tule sijoittaa sellaista osaa varallisuudesta, jonka arvonalentuminen voisi vaarantaa päivittäisen varojen käytön. Riskinsietokykyä voikin arvioida muun muassa pohtimalla, minkä verran varallisuudesta voi menettää ilman, että päivittäinen varojen käyttö tai yöunet vaarantuvat. (Kallunki ym. 2011, 23—24.) Sijoitussalkku on tasapainossa riskinsietokykyyn nähden, kun olo on siedettävä markkinatilanteesta riippumatta (Koistinen 2011).

Riskinsietokyvyn selvittämiseen on myös olemassa lukuisia testejä, ja yksi näistä on pohjoismaisen osake- ja rahastovälittäjän Nordnetin internetsivuilta löytyvä testi. Riskitesti koostuu 22 kysymyksestä, joilla kartoitetaan sijoittajan taloudellista tilannetta, tietotasoa, kokemusta rahoitusmarkkinoista sekä säästötavoitteita. Vastausten perusteella testi määrittää suuntaa antavan riskitason sekä siihen sopivan varojen jakauman. Nordnet suosittelee myös testin tekemistä säännöllisin väliajoin. (Nordnet 2015.)

5.2 Sijoittajaprofiilin selvittäminen

Sijoittajaprofiilin selvittäminen on riskinsietokyvyn selvittämisen jälkeen sijoitusprosessin seuraava askel (Kallunki ym. 2011, 41). Sijoittajaprofiili koostuu useista eri tekijöistä, joita ovat muun muassa ikä, sijoitushorisontti, elämäntilanne, sijoitustietämys, sijoitettavan varallisuuden määrä, säännöllisten tulojen määrä sekä unenlahjat (Sijoittajakoulutus 2014). Kuvio 7 nähdään sijoittajan neljä tärkeintä kysymystä.

Kuvio 7. Sijoittajan neljä tärkeintä kysymystä (Puttonen & Repo 2011, 18).

Edellisessä luvussa käsiteltiin riskinsietokykyä. Tässä luvussa perehdytään muihin sijoituskohteen valintaan vaikuttaviin tekijöihin. Sijoittajat ovat hyvin erilaisia, joten sijoitusstrategian tulisi aina pohjautua omaan henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen.

5.2.1 Sijoitushorisontti

Sijoitushorisontilla tarkoitetaan aikaa, jonka sijoitettava varallisuus voi olla sidottuna sijoituskohteeseen (Kallunki ym. 2011, 41). Sijoitushorisonttia määriteltäessä on myös hyvä pohtia, voiko vastaan tulla tilanne, jossa sijoitukset jouduttaisiin muuttamaan rahaksi ennen suunnitelmanmukaisen sijoitusajan loppua (Puttonen & Repo 2011, 21).

Sijoitushorisontti vaikuttaa riskiin ja sijoituskohteiden valintaan (Koistinen 2011). Aika pienentää sijoitusriskiä eli mitä pidempään riskipitoisen sijoituksen omistaa, sitä todennäköisemmin riskinotto myös palkitaan (Erola 2009, 139). Näin ollen esimerkiksi osakesijoitusten voidaan ajatella olevan sitä perustellumpia, mitä pidempi sijoitushorisontti on. Luvussa 4 huomattiin, että korkeamman riskin myötä osakkeilla on historiallisesti saatu myös korkeimmat tuotot ja nämä tulevat esiin etenkin pitkällä aikavälillä. (Kallunki ym. 2011, 42.) Pitkäkään sijoitusaika ei kuitenkaan poista riskiä kokonaan, eikä se auta, mikäli salkkua ei ole hajautettu. (Erola 2009, 139.)

Esimerkiksi parin vuoden mittaisen osakesijoituksen tulevaa arvoa ei voi ennustaa käytännössä kukaan. Jos taas tehdään hyvin hajautettu osakesijoitus 20 vuodeksi, niin historiallisten arvojen pohjalta voidaan todeta, että sijoittaja saa suurella todennäköisyydellä sijoitukselleen hyvän tuoton. On kuitenkin muistettava, että sijoittajalta vaaditaan pitkälläkin sijoitushorisontilla hyvää riskinsietokykyä, jotta välttyään hätiköidyiltä ratkaisuilta heikkojen vuosien aikana. (Koistinen 2011.)

5.2.2 Ikä

Lapselle sijoittamisesta puhuttaessa on hyvä kiinnittää huomiota myös siihen, miten ikä voi vaikuttaa sijoituspäätökseen. Saario toteaa kirjassaan nyrkkisäännöksi seuraavan lauseen: *”sijoita varallisuudestasi pörssiosakkeisiin osuus, joka on 100 miinus ikäsi.”* Näin ollen 20-vuotias voi sijoittaa 80 % varallisuudesta pörssiosakkeisiin, kun vastavasti 50-vuotias enää puolet. (Saario 2012, 64—65.)

Lapselle perustettu sijoitussalkku voi hyvin koostua 100-prosenttisesti osakkeista. Nuorten korkeampi riskinotto-kyky selittyy muun muassa sillä, että sijoitushorisontti on monesti pidempi, jolloin pieleen menneistä sijoituksista on enemmän aikaa toipua. (Erola 2011, 146—147.) Vanhempi sijoittaja, jolle on jo kertynyt varallisuutta, keskittyy voimakkaammin varallisuuden säilyttämiseen tuotto-odotuksen kustannuksella (Saario 2012, 65).

5.2.3 Sijoitettavan varallisuuden määrä ja sijoitusinformaatio

Sijoitettavan summan määrä vaikuttaa siihen, mihin omaisuusluokkiin varoja on järkevää lähteä sijoittamaan. On myös hyvä pohtia, kuinka isoa osaa kokonaisvarallisuudesta ollaan sijoittamassa. (Puttonen & Repo 2011, 18.) Tässä perusajatuksena on, että sijoittaja voi ottaa sitä korkeampaa riskiä, mitä pienempi sijoitettavan varallisuuden osuus on sijoittajan kokonaisvarallisuudesta. Varakas ja suurituloinen sijoittaja voi ottaa korkeakin osakeriskiä, jos salkun voimakaskaan arvonalentuminen ei hetkauta häntä. (Pesonen 2011, 146—147.)

Pörssikaupassa myös kulut saattavat kohota prosentuaalisesti turhan korkeiksi, mikäli sijoitetaan pienempiä summia. Yksittäisiin osakkeisiin ei siis juuri kannata sijoittaa alle 1000 euron summilla. (Saario 2012, 34.) Osakesijoituksissa myös salkun riittävä hajauttaminen on hankalaa tällaisella sijoitussummalla. Rahastoihin sijoittamalla hajautuksen sijaan onnistuu pienemmälläkin sijoitussummalla. Hyvä malli on myös kerätä ensin varoja osakerahastoon ja jossakin vaiheessa perustaa kertyneillä varoilla oma osakesalkku. On hyvä muistaa, että kummassakin vaihtoehdossa on hyvät puolensa, eivätkä ne sulje toisiaan pois. (Pesonen 2011, 117.)

Lapsiperheen arki on monesti hyvin kiireistä. Näin ollen onkin hyvä miettiä, onko kiireen keskellä enää aikaa ja halua seurata aktiivisesti mitä markkinoilla tapahtuu. Toinen asia on, onko tähän kykyä. Vähemmän sijoittamisesta tietävän henkilön voikin olla järkevää antaa osa sijoituksista ulkopuolisen ammattilaisen hallinnoitavaksi (Puttonen & Repo 2011, 25.) Suorissa arvopaperisijoituksissa sijoittajan tulisi seurata yhtiöiden ja markkinoiden tapahtumia huomattavasti tarkemmin kuin esimerkiksi rahastosijoituksissa. Ei siitä toki haittaa ole rahastosijoituksissakaan. (Pesonen 2011, 117.)

6 Rahastosijoittaminen

Sijoitusrahastojen toimintaperiaate on varsin selkeä. Säästäjien yhteen kerätyt varat sijoitetaan rahaston sääntöjen mukaisesti useisiin eri arvopapereihin, joista näin muodostuu rahasto. Sijoitusrahasto voi siis koostua osakkeista, korkoinstrumenteista sekä muista arvopapereista, ja se jakautuu keskenään yhtä suuriin rahasto-osuuksiin, jotka tuottavat yhtäläiset oikeudet rahastossa olevaan omaisuuteen. Sen omistavat yksityiset henkilöt, yritykset ja muut yhteisöt, siinä suhteessa kuin he ovat rahastoon sijoittaneet. (Pesonen 2011, 113; Puttonen & Repo 2011, 30.) Rahastoyhtiön hallinnoimat varat kuuluvat yksiselitteisesti sijoittajille, jolloin niitä ei voida käyttää rahastoyhtiön muiden vastuiden kattamiseen esimerkiksi mahdollisessa konkurssitilanteessa (Pesonen 2011, 113).

Sijoitusrahastolaissa rahastot on jaettu kahteen pääluokkaan, jotka ovat sijoitusrahastodirektiivin mukaiset tavalliset sijoitusrahastot (UCITS-sijoitusrahastot) ja erikoissijoitusrahastot. (Pesonen 2011, 121.) Tavallisessa sijoitusrahastossa yksittäisen osakkeen paino ei saa ylittää kymmentä prosenttia koko rahaston pääomasta. Lisäksi rahastolla saa olla enintään 40 prosenttia varoista arvopapereissa, joiden paino on yli 5 prosenttia rahaston pääomasta. Näin ollen rajalla ollaan, mikäli rahastolla on viisi kahdeksan prosentin painolla olevaa sijoitusta ja loput pienemmillä painotuksilla. (Morningstar 2012.)

Myös erikoissijoitusrahastojen on aina sijoitettava varoja useisiin eri kohteisiin, mutta laki ei aseta niille mitään prosenttiosuuksia, joita yksittäiset sijoitukset eivät saisi ylittää. Erikoissijoitusrahastot voivat siis ottaa korkeampaa riskiä kuin sijoitusrahastodirektiivin mukaiset UCITS-rahastot. Käytännössä kaiken tyyppiset rahastot voivat olla joko tavallisia sijoitusrahastoja tai erikoissijoitusrahastoja ja rahaston nimestä käy aina ilmi, mikäli kyseessä on erikoissijoitusrahasto. Etenkin indeksirahastojen ja rahasto-osuusrahastojen kohdalla säästäjän kannattaa tarkistaa rahaston tyyppi. (Sijoitusrahasto-opas 2012, 11–12.) Lapsen varoja sijoitettaessa on myös hyvä muistaa, että erikoissijoitusrahastoihin tarvitaan maistraatilta erillinen lupa (Talouselämä 2015.)

Suomessa rahastoyhtiöitä valvoo aktiivisesti Finanssivalvonta ja sijoitusrahastoja sääntelee yllä mainittu sijoitusrahastolaki. (Finanssivalvonta 2015.) Finanssivalvonta vahvistaa sijoitusrahaston säännöt, joista selviää rahaston tyyppi sekä se minkälaista sijoituspolitiikkaa se harjoittaa. Sijoituspolitiikasta selviää, sijoitetaanko varoja osake- vai korkomarkkinoille vai molempiin. Lisäksi se antaa tiedot muun muassa sijoitusten

maantieteellisestä jakaumasta sekä rahaston vertailuindeksistä. Sijoitusrahastolaki velvoittaa rahastoyhtiöitä myös tarjoamaan asiakkaalle yksinkertaistetun rahastoesitteen ennen osuuksien merkintää. Esitteestä saa hyödyllistä tietoa sijoituspolitiikan lisäksi muun muassa rahaston historiallisesta kehityksestä, riskeistä, kuluista sekä hallinnosta. (Pesonen 2011, 31—32.)

Rahastosäästämisen etuja on lukuisia. Jo pienellä sijoitussummalla pääsee kiinni hyvään hajautukseen, jolloin riski pienenee. Rahastosijoittajan ei myöskään itse tarvitse seurata markkinoita aktiivisesti, kun rahastoa hoitaa asiantuntija, joka seuraa markkinoita sekä rahaston kehitystä. Eduksi voidaan laskea myös edellä mainittu viranomaisvalvonta, joka osaltaan suojaa sijoittajaa. (Sijoitusrahasto-opas 2015, 28.) Rahastoilla on yleisesti ottaen myös hyvä likviditeetti eli rahaksimuutettavuus. Osuuksia voi merkitä ja lunastaa helposti jokaisena pankkipäivänä. Rahaston kautta sijoittaja pääsee myös nauttimaan alhaisista kaupankäyntikustannuksista, sillä sijoitusrahasto edustaa markkinoilla institutionaalista sijoittajaa ja tämän myötä he pystyvät käymään kauppaa niin sanotuilla rahan tukkumarkkinoilla. Rahastot eivät myöskään ole verovelvollisia, jolloin ne voivat käydä kauppaa ilman myyntivoittojen verotusta. Osuuden omistaja toki maksaa kertyneestä tuotosta veroa siinä vaiheessa, kun osuus lunastetaan tai kun mahdollinen tuotto-osuus maksetaan. (Puttonen & Repo 2011, 36—37.)

Rahastosäästämiseen liittyy myös mahdollisia ongelmia, jotka sijoittajan tulisi tiedostaa. Hallinto-, merkintä- ja lunastuspalkkiot ilmoitetaan yleensä selkeästi, mutta rahastoilla on myös muita niin sanottuja piilokustannuksia, joista ilmoitetaan huonommin. Esimerkiksi kaupankäyntikuluja syntyy, kun rahasto ostaa ja myy arvopapereita. Nämä arvopaperivälittäjille maksetut kulut veloitetaan rahastopääomasta sen kummemmin osuudenomistajille kertomatta. Yleensä kaupankäyntikulut ilmoitetaan vain vuosi- tai osavuosisikatsauksissa. Kaupankäynnissä kuluja syntyy välityspalkkioiden lisäksi myös osto- ja myyntitarjousten eroista eli spreadeistä ja nämä mukaan lukien aktiivisen rahaston kaupankäyntikulut ovat noin 1,6 prosenttia. (Erola 2009, 34.) Yksi ongelma liittyy yhdistelmärahastoihin. Puhtaasti osakkeisiin tai korkoihin sijoittavan rahaston osuudenomistaja tietää aina, mihin pääoma sijoitetaan. Sen sijaan yhdistelmärahastoissa osuudenomistaja on riippuvainen salkunhoitajan mielipiteistä ja hän ei itse voi vaikuttaa varojen allokointiin eli jakamiseen eri omaisuusluokkien välillä. (Puttonen & Repo 2011, 37.)

Rahastoja voidaan vertailla keskenään niin sanotun Sharpen luvun avulla, joka kertoo rahaston riskikorjatun tuoton. Tässä riskikorjatussa tuottomittarissa verrataan rahaston keskimääräistä ylituottoa sen kokonaisriskiin eli volatilitteettiin. Sharpen luku kertoo siis, kuinka paljon enemmän rahasto on tuottanut yhtä volatilitteettiprosenttia kohden verrattuna riskittömään sijoitukseen. Näin ollen Sharpen arvo on sitä suurempi, mitä enemmän rahasto on tuottanut suhteessa riskiinsä. (Puttonen & Repo 2011, 105.)

Rahastoja on olemassa jokaiseen sijoitustarpeeseen. Pelkästään Suomessa rahastoja on Suomen Sijoitustutkimuksen listoilla noin tuhat kappaletta. (Pesonen 2011, 118.) Rahastoja luokiteltaessa kiinnitetään huomiota siihen, mihin sijoituskohteisiin, mille maantieteelliselle alueelle ja millä tyylillä varoja rahastossa sijoitetaan (Pesonen 2011, 127). Seuraavaksi käsittelemme yleisimpiä rahastoluokkia ja niiden ominaisuuksia.

6.1 Korkorahastot

Korkorahastot hajauttavat sijoituksiaan eri liikkeellelaskijoiden lainoihin sekä maantieteellisesti eri alueille. Rahastot ostavat sääntöjensä rajoissa eri pituisia lainoja ja myös eri aikoina, josta seuraa ajallista hajauttamista. Sijoittaja voi merkitä ja lunastaa rahasto-osuuksia jatkuvasti eli rahastossa olevien korkopapereiden juoksuajoista ja erääntymisistä ei tarvitse itse huolehtia. Korkorahastot voidaan jaotella niiden sijoituskohteiden maturiteetin eli juoksuajan mukaan lyhyen koron, keskipitkän koron ja pitkän koron rahastoihin. (Pesonen 2011, 127—129.)

Lyhyen koron rahastot sijoittavat varansa nimensä mukaisesti lyhytaikaisiin rahamarkkinainstrumentteihin. Näitä ovat esimerkiksi valtion velkasitoumukset, pankkien sijoitustodistukset, kuntien kuntatodistukset sekä yritysten yritystodistukset. (Sijoitusrahasto-opas 2015, 7.) Lyhyen koron rahastot sijoittavat siis lainoihin, joiden maturiteetti on lyhyt, yleensä muutamia kuukausia ja tästä johtuen niiden korkoriski on hyvin matala. Niitä voidaan verrata jopa riskittömiin sijoituskohteisiin. (Kallunki ym. 2011, 133.) Matalan riskin vuoksi myös niiden tuotto-odotus on luonnollisesti matalampi ja pääasiallinen käyttötarkoitus on lyhytaikaisten kassavarojen sijoittaminen. Myös hallinnointipalkkiot ovat yleensä matalimpia lyhyen koron rahastoissa. (Niskanen ym. 2002, 19.)

Keskipitkän koron rahastot sijoittavat markkinoiden tuotto-odotusten mukaan sekä lyhyt- että pitkäaikaisiin korkotuotteisiin. Näin ollen keskipitkän koron rahastojen voidaan sanoa olevan eräänlaisia yhdistelmäkorkorahastoja. (Pesonen 2011, 129.)

Pitkän koron rahastot sijoittavat pitkäaikaisiin joukkolainoihin ja muihin korkotuotteisiin, joiden maturiteetti on yli yhden vuoden (Sijoitusrahasto-opas 2015, 7). Pitkän koron rahastoissa korkoriski on suurempi ja tämän myötä myös tuotto-odotus on parempi kuin lyhyen koron rahastoissa. Korkoriski muodostuu siitä, että joukkovelkakirjalainojen arvo laskee, kun pitkät korot nousevat. Tämä johtuu joukkovelkakirjalainojen nykyarvon laskentatavasta. (Puttonen & Repo 2011, 34.)

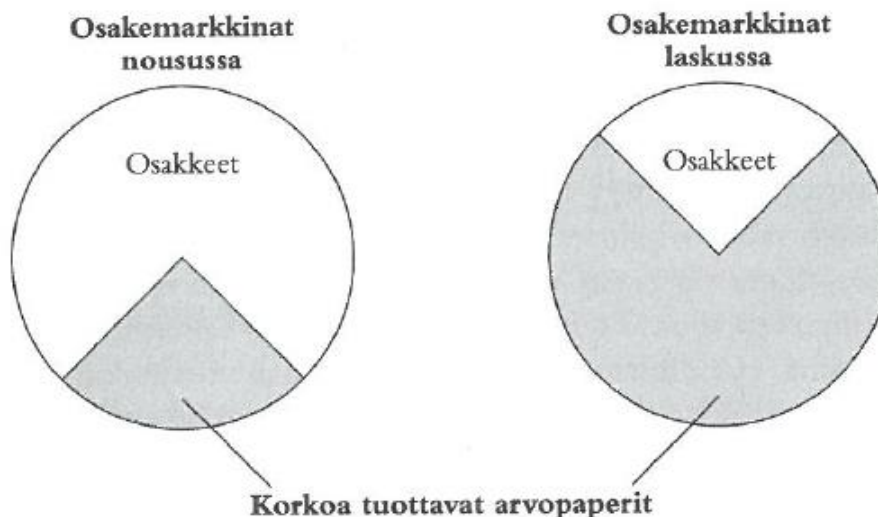
Valtion ja julkisyhteisöjen lainoihin sijoittavia rahastoja voidaan monesti kutsua myös obligaatorahastoiksi ja yrityslainoihin sijoittavia puolestaan yrityskororahastoiksi. Yrityslainarahastot voidaan vielä luokitella kahteen ryhmään, jotka ovat: luokiteltu yritysrisi sekä korkeariskiset yrityslainat eli niin sanotut High Yield –lainat. Jälkimmäiset sisältävät nimensä mukaisesti korkeamman riskitason, mutta samalla ne tavoittelevat korkeampaa tuottoa. On myös olemassa rahastoja, jotka sijoittavat sekä yritys- että valtoriskiin. (Pesonen 2011, 129.)

Kororahastojen korkoriski ilmoitetaan niin sanotulla modifioidulla duraatiolla. Mitä pienempi tämä luku on, sitä pienempi on myös rahaston korkoriski. Jokainen kororahasto ilmoittaa tämän luvun ja sijoittaja voi vertailla eri rahastojen lukuja keskenään. (Pesonen 2011, 129.)

6.2 Yhdistelmärahastot

Yhdistelmärahastot sijoittavat varansa sekä korkotuotteisiin että osakkeisiin. Näin ollen niiden riski on korkeampi kuin kororahastoissa, mutta pienempi kuin puhtaasti osakkeisiin sijoittavissa rahastoissa. Korkotuotteiden ja osakkeiden painotus vaihtelee eri rahastojen välillä ja tämä vaikuttaa luonnollisesti rahaston tuotto-odotukseen sekä riskiin. Mitä suurempi paino osakkeilla on rahastossa, sitä korkeampi on myös tuotto-odotus ja riski. (Kallunki ym. 2011, 134.) Korko- ja osakesijoitusten painotukset ja näiden vaihtelurajat ilmoitetaan rahaston säännöissä. Painoarvot määritellään yleensä prosentuaalisesti esimerkiksi niin, että osakkeiden paino rahastossa voi olla maksimissaan 60 prosenttia rahastopääomasta. Painotukset voidaan myös jättää määrittelemättä. Tällöin niihin vaikuttaa markkinatilanne sekä salkunhoitajan päätökset ja rahasto voi sijoittaa vaikka kaikki varansa osakkeisiin tai korkotuotteisiin. Myös sijoitusten maantieteellinen jakauma määritellään rahaston säännöissä (Pesonen 2011, 136; Sijoitusrahasto-opas 2015, 8.)

Kuviosta 8 nähdään, kuinka salkun painotusten tulisi muuttua eri markkinatilanteissa, jotta salkunhoitaminen olisi optimaalista. Korkosijoituksille tulisi siis antaa suurempi paino, kun osakemarkkinat ovat laskussa ja päinvastoin.

Kuvio 8. Yhdistelmärahaston rakenteen muuttuminen salkunhoitajan onnistuessa optimaalisesti (Puttonen & Repo 2011, 35).

6.3 Osakerahastot

Osakerahastot sijoittavat varansa nimensä mukaisesti puhtaasti osakemarkkinoille ja ne voidaan luokitella monin eri tavoin. Luokittelu voi tapahtua esimerkiksi sijoituskohteiden maantieteellisen sijainnin, yhtiöiden toimialan tai yhtiöiden koon perusteella. (Pesonen 2011, 134.) Sijoitusalue voi siis olla esimerkiksi Suomi, Eurooppa tai Latinalainen Amerikka. Rahasto voi valita myös vain tietyn tyyppisiä yhtiöitä, kuten suuria ja vakaita maailmanlaajuisia niin sanottuja blue chip –yhtiöitä tai pieniä ja keskisuuria yhtiöitä (small cap). Se voi myös olla erikoistunut tietyn toimialan, kuten metsä- tai lääketeollisuuden yhtiöihin. Valintaperiaatteet ilmoitetaan avaintietoesitteessä, rahastoesitteessä ja rahaston säännöissä. Näissä ilmoitetaan myös rahaston tuottotavoite sekä mahdollinen vertailuindeksi (Sijoitusrahasto-opas 2015, 8.)

Osakerahastojen riski on korkeampaa kuin korko- ja yhdistelmärahastoissa, jolloin myös tuotto-odotus on suurempi (Kallunki ym. 2011, 134). Tuottotavoite on yleensä ylittää vertailuindeksi, joka valitaan sijoituskohteiden mukaisesti. Esimerkiksi Suomeen sijoittavan rahaston vertailuindeksi voi olla OMX Helsinki Cap –portfoliotuottoindeksi, joka kuvaa Suomen osakemarkkinoiden kurssikehitystä osingot huomioiden. Yhden

yksittäisen yhtiön paino indeksissä on rajoitettu kymmeneen prosenttiin. Yhden yhtiön paino ei saa ylittää kymmentä prosenttia myöskään rahastoissa. (Pesonen 2011, 135.)

Myös osakerahastoissa varoja on hyvä jakaa useampaan erityyppiseen rahastoon. Esimerkiksi kehittyvien markkinoiden sijoitusrahastot tuovat salkkuun tuottopotentiaalia ja samalla tästä seuraa hajautushyötyä. Kehittyvien markkinoiden sijoitusrahastot pieninä osuutena alentaa kokonaisriskiä, sillä kehittyvien markkinoiden arvopaperit eivät yleensä liiku aivan käsi kädessä kehittyneiden markkinoiden kanssa. Pesonen suosittelee kirjassaan kehittyvien markkinoiden painoksi 5-10 prosenttia osake- ja korkorahastosalkussa. (Pesonen 2011, 135.)

6.4 Indeksirahastot

Osakekurssien yleistä kehitystä mitataan osakeindeksien avulla ja indeksin arvo on siinä mukana olevien osakkeiden hintojen keskiarvo. Myös Helsingin Pörssissä lasketaan lukuisia erilaisia indeksejä kuten koko pörssin kehitystä, vaihdetuimpien osakkeiden kehitystä ja eri toimialojen kehitystä kuvaavat indeksit. (Kallunki ym. 2011, 107.)

Indeksirahastot ovat siis rahastoja, jotka seuraavat mahdollisimman tarkasti jotakin tiettyä indeksiä. Ne eivät erikseen valitse osakkeita, vaan ostavat niitä samoilla painotuksilla kuin ne ovat valitussa indeksissä (Sijoitusrahasto-opas 2015, 8—9.). Indeksirahaston hoito on siis passiivista, sillä salkunhoitaja ei pyri löytämään osakkeita, joiden uskoo tuottavan keskimääräistä paremmin. Hän ei myöskään myy osaketta, kun uskoo sen olevan kallis tai osta, kun uskoo sen olevan halpa. (Erola 2009, 67.) Kohdeindeksin painotukset tarkistetaan muutaman kerran vuodessa ja samalla tehdään mahdolliset muutokset, jotta osakekori vastaa mahdollisimman tarkasti indeksiä. (Sijoitusrahasto-opas 2015, 8—9.) Indeksien ja salkun eroa kuvataan niin sanotulla tracking error -tunnusluvulla (Erola 2009, 67.)

Yksi passiivisten indeksirahastojen eduista on niiden matalat kulut. Indeksirahastojen hallinnointipalkkiot ovat huomattavasti matalammat kuin aktiivisissa osakerahastoissa ja lisäksi merkintä- tai lunastuspalkkioita ei peritä, kuten aktiivisissa rahastoissa. Suomessa tarjottavien rahastojen hallinnointipalkkioita vertaillaan alla kuviossa 9. (Erola 2009, 68.)

Suomessa tarjottavien rahastojen hallinnointipalkkioita

	Keskiarvo, %/v*	Indeksirahastot, %/v**	Säästö, %
Suomalaiset osakkeet	1,59	0,45	71
Eurooppal. osakkeet	1,46	0,45	69
P-Am. osakkeet	1,60	0,43	73
Maailman osakkeet	1,52	0,60	60
Lyhyet korot	0,37	0,18	51
Pitkät korot	0,52	0,28	46
Yrityslainat	0,71	0,33	53

*Muiden kuin indeksirahastojen keskiarvo

** Seligson & Co indeksirahastot

Lähde: Rahastoraportti, Seligson & Co

Kuvio 9. Suomessa tarjottavien rahastojen hallinnointipalkkioita (Erola 2009, 68).

Rahastojen kuluissa on siis merkittäviä eroja ja on hyvä muistaa, että myös samantyyppisten rahastojen välillä on huomattavia eroja. Rahastojen tuottoihin liittyy aina epävarmuutta, mutta kulut sen sijaan lankeavat varmasti sijoittajien maksettaviksi. Nämä kulut ovat suoraan pois sijoittajan tuotosta (Taloussanomat 2010.) Sijoittaja parantaa tuotto-odotustaan eniten vaikuttamalla sijoitusten kuluihin (Erola 2009, 14). Kalliita rahastoja myyvät yhtiöt perustelevat suuria kuluja salkunhoidon korkealla tasolla ja tulevaisuuden tuotto-odotuksilla, mutta kummastakaan ei valitettavasti ole takuita. Myös parhaat salkunhoitajat ovat markkinoiden heilunnan armoilla ja kurssit vaihtelevat tulevaisuudessa yhtä satunnaisesti kuin ovat aina vaihdelleet. (Taloussanomat 2010.)

Erola toteaa kirjassaan, että rahastot häviävät lähes aina vertailuindekseilleen, sillä osakkeiden analysointi ja aktiivinen sijoittaminen aiheuttavat kuluja, mutta tällä ei saavuteta niin paljon parempaa tuottoa, että kulut tulisivat kuitatuiksi. (Erola 2009, 65.) Toki jotkut salkunhoitajat lyövät markkinat aina, mutta ne ovat lähes joka vuosi eri salkunhoitajat. Suurinta tuottoa tekevät salkunhoitajat ottavat myös korkeinta riskiä ja näin ollen ne voivat myös romahtaa komeimmin (Erola 2009, 51.)

Kuten yllä mainittiin, osakemarkkinoiden tuotot ovat arvaamattomat. Osakkeiden tuottohistoria osoittaa kuitenkin, että tästä satunnaisuudesta on keskimäärin seurannut noin kymmenen prosentin vuosituotto. Mikäli et siis voi voittaa indeksejä systemaattisesti, niin kannattaa liittoutua niiden kanssa. (Erola 2009, 66.) Hyvä uutinen on myös se, että indeksirahastoon sijoittavalla ei ole riskiä salkunhoitajan valinnasta. Indeksira-

hastojen sijoitustyyli ei yleensä muutu, joten salkunhoitajankaan vaihtumisella ei ole merkittävää vaikutusta. Indeksirahaston tuotto on siis varmasti indeksin tuotto miinus matalat kulut. (Erola 2009, 69.)

6.5 ETF-rahastot

ETF-rahastot (Exchange Traded Fund) ovat niin sanottuja pörssinoteerattuja rahastoja. Rahasto-osuuksilla käydään siis kauppaa pörssissä. Kaupankäyntiin tarvitaan pankkiriipalveluja ja arvo-osuustili kuten osakekaupassa. ETF-rahastot ovat myös kulujen osalta samankaltaisia kuin osakkeet. Osuuksista ei peritä muille rahastoille tyypillisiä merkintä- ja lunastuspalkkioita, vaan välityspalkkio kuten osakkeilla kauppaa käydessä. Lisäksi osuuksien säilytyksestä menee tili- ja säilytysmaksut. Yleensä ETF-rahastot ovat indeksirahastoja, mutta ne voivat olla myös muun tyyppisiä rahastoja. (Pesonen 2011, 137.)

Myös ETF-rahastojen kulut ovat matalia. Tavallisesti ne vaihtelevat 0,1 – 0,8 prosentin välillä, kun aktiivisissa rahastoissa ne saattavat olla jopa 3 prosenttia. ETF-rahastoja hankkiessa kannattaa kuitenkin kiinnittää huomiota myös likviditeettiin eli vaihdettavuuteen. Mikäli rahaston vaihto on pientä, saattaa osto- ja myyntitasojen välinen ero eli spread kasvaa suureksi ja tällöin huonosta vaihdettavuudesta aiheutuu kuluja. (Sijoitustieto 2015.) ETF-rahastot eivät myöskään sovellu pienten säännöllisten sijoitusten tekemiseen, sillä tällöin kiinteät välityspalkkiot syövät halpojen hallinnointipalkkioiden edun (Pesonen 2011, 137).

Osakkeisiin sijoittavat ETF-rahastot ovat monesti tuotto-osuuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että ne maksavat sijoittajille osingot vuosittain. Osingot uudelleen sijoittavat, niin sanottu kasvuosuudet ovat onneksi kuitenkin yleistymässä markkinoilla. (Sijoitustieto 2015.) Kasvuosuudet ovat pitkällä tähtäimellä ja korkoa korolle –ilmiötä arvostavalle sijoittajalle hyvä asia. Kasvuosuudesta on kyse, mikäli rahaston perustiedoissa kerrotaan, että se ei jaa voittoa. (Pesonen 2011, 137.)

ETF-rahaston kokoon kannattaa myös kiinnittää huomiota. Pesonen toteaa kirjassaan, että hän ei sijoittaisi alle sadan miljoonan euron ETF-rahastoon. On hyvä pohtia, onko rahastossa jotakin vikaa vai onko se turhan eksoottinen, mikäli suuret instituutiot eivät ole kiinnostuneita siitä. Myös yllä mainittu huono vaihdettavuus voi olla pienempien ETF-rahastojen ongelmana. (Pesonen 2011, 137.)

6.6 Rahastojen rahastot

Rahastojen rahastoja kutsutaan myös rahasto-osuusrahastoiksi ja ne sijoittavat varansa nimensä mukaisesti toisiin rahastoihin. Rahastojen rahastoissa on laaja hajautus, jolloin niiden riski on pienempi kuin tavallisen sijoitusrahaston. Mikäli rahaston kaikki varat sijoitetaan muihin rahastoihin, niin varoista 20 prosenttia saa sijoittaa yhteen sijoitusrahastolain kriteereiden mukaiseen sijoitusrahastoon. Erikoissijoitusrahastoihin puolestaan voi sijoittaa 30 prosenttia. Mikäli näistä hajautussäännöistä poiketaan, niin kyseessä on erikoissijoitusrahasto. (Sijoitusrahasto-opas 2015, 9.)

Rahastojen rahastoon sijoitettaessa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, ettei maksa kuluja monessa kerroksessa. Palkkioiden maksaminen rahastojen rahastoon sekä lisäksi rahastoihin, joihin se sijoittaa, on vain harvoin perusteltua. Rahastojen rahastot ilmoittavat yleensä vain omat monesti melko pienet hallinnointipalkkionsa, jolloin sijoittaja ei saa selvää kuvaa kaikista maksamistaan palkkioista. (Pesonen 2011, 136.)

7 Osakesijoittaminen

Osakkeella tarkoitetaan omistusosuutta osakeyhtiöstä. Yhtiö laskee osakkeita liikkeelle osakeannilla ja osakkeista muodostuu yhtiön osakepääoma. Yhtiö voi korottaa osakepääomaa myös myöhemmin järjestämällä uuden osakeannin. Kun sijoittaja ostaa osakkeita, omistaa hän yhtiöstä yhtä suuren osan kuin mitä hänen omistamiensa osakkeiden yhteenlaskettu osuus on koko osakepääomasta. Osakkeenomistaja kantaa riskin vain sijoittamastaan varallisuudesta myös tilanteessa, jossa yhtiö ajautuu konkurssiin ja todetaan varattomaksi. (Kallunki ym. 2011, 101—102.)

Yhtiöllä voi olla monia eri osakesarjoja, joilla on myös erilaiset oikeudet. Tämän myötä myös niiden markkinahinnat voivat poiketa toisistaan. Osakesarjoja erotellaan erilaisten tunnusten, kirjainten tai numeroiden avulla ja näitä voivat olla esimerkiksi osakkeet A ja B. Osakkeenomistajan oikeuksia ovat taloudelliset oikeudet ja päätösvalta. Taloudellisiin oikeuksiin kuuluvat oikeus yhtiön mahdollisesti jakamaan osinkoon sekä etuoikeus uusien osakkeiden merkintään osakeanneissa. Päätösvaltaa omistaja puolestaan pääsee käyttämään yhtiökokouksessa, jossa tehdään päätöksiä yhtiötä koskevista asioista. (Kallunki ym. 2011, 102.)

Osakekauppaa käydään arvopaperipörssissä, jossa kaupankäynti on nopeaa, läpinäkyvää ja kustannustehokasta. Pörssissä sijoittajat käyvät kauppaa keskenään ja laajenevat yhtiöt voivat laskea liikkeelle uusia osakkeita yllä mainittujen osakeantien avulla. (Saario 2012, 18.) Osakkeen arvo ja näin ollen myös koko yhtiön arvo määritellään pörssissä, jossa yhtiön omistajaksi voi tulla kuka vain. Osakkeen hinta määräytyy osto- ja myyntitarjousten perusteella ja kauppa syntyy, kun tarjousten hinnat kohtaavat. Huonojen uutisten myötä markkinoille tulee lisää myyjiä ja myyntitarjouksia joudutaan laskemaan, koska ostajat perääntyvät ja laskevat ostotarjouksiaan. Näin ollen osakkeen hinta siis laskee. Hyvien uutisten myötä ostajat puolestaan ovat innokkaita ostamaan ja korottavat ostotarjouksiaan, jolloin osakkeen hinta nousee. (Pesonen 2011, 94–95.)

Osakkeita hankkiessaan sijoittajan on oltava jonkin pankkiiriliikkeen asiakas. Tavallisen pankkitilin lisäksi tarvitaan myös arvo-osuustili, johon omistukset merkitään. Kaupankäyntipalkkiot ovat alhaisimpia netissä, joten kaupat on järkevintä tehdä siellä. Verkkopalveluista saa monesti myös hyvin kattavan työkalupakin, joka helpottaa sijoitusten seuraamista. Pankkiiriliike veloittaa tilin ylläpidosta, osakkeiden säilytyksestä sekä tehdyistä kaupoista. Näiden kulujen vuoksi yksittäiseen osakkeeseen sijoitettava summa tulisi olla vähintään muutamia satasia ja mielellään enemmänkin, jotta kulut eivät kasva prosentuaalisesti liian suuriksi. (Pesonen 2011, 95.)

7.1 Osakkeet ovat tuottaneet parhaiten

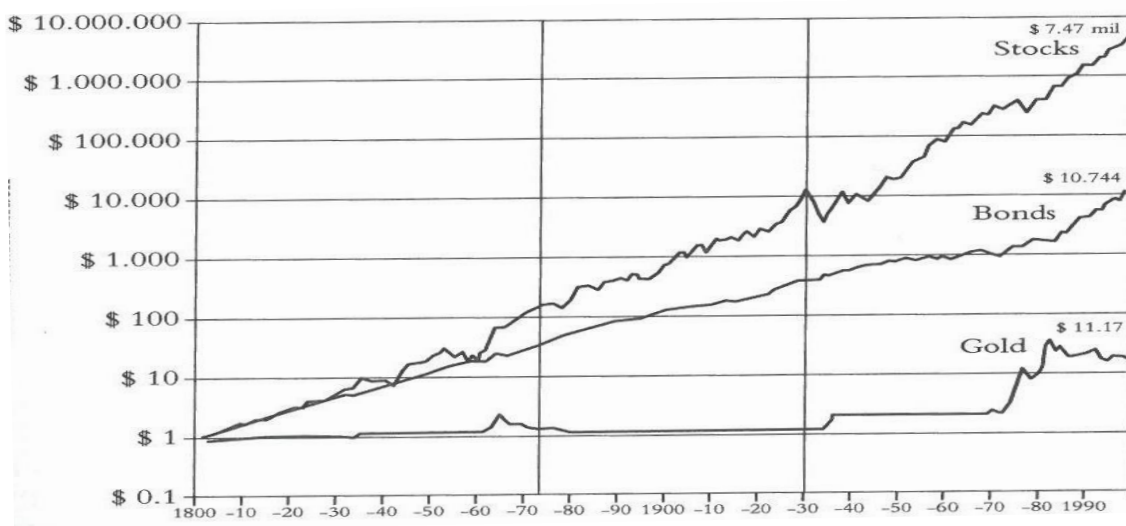
Osakkeiden tuotto muodostuu mahdollisesti maksettavista osingoista sekä kurssinoususta. Osinkotuottoon vaikuttaa yhtiön tekemä tulos ja se, kuinka paljon yhtiökokous päättää jakaa osinkoja tehdystä tuloksesta. Osingonjaon vaihtoehtona voi siis olla myös tuoton jättäminen kokonaan tai osittain yhtiöön tulevia investointeja varten. Suomessa osingot maksetaan yleensä keväällä yhtiökokouksen jälkeen. Sijoittajan näkökulmasta osinkoa merkittävämpi tuotto muodostuu monesti osakkeiden arvonnoususta. Arvonnousu on riippuvainen sekä markkinoiden yleiskehityksestä että yhtiön tulevaisuuden menestykseen liittyvistä odotuksista. (Finanssivalvonta 2014.)

Seppo Saario mainitsee kirjassaan, että osa suomalaisista mieltää osakkeisiin sijoittamisen lyhyen aikavälin toiminnaksi, jossa varoja sijoitetaan osakkeisiin ja pian tämän jälkeen myydään mukavalla voitolla. Näin ollen he pitävät osakekauppaa keinotteluna.

Tätä se ei kuitenkaan ole, vaan todellisuus on täysin päinvastainen. Merkittävimmät tuotot syntyvät pitkän aikavälin kehityksen myötä. (Saario 2012, 48.)

Rahoitusalan professori Jeremy Siegel on tutkinut amerikkalaisten pörssiosakkeiden, valtion obligaatioiden sekä kullan tuottoja vuosien 1801—1997 välillä. Tuloksista voidaan helposti nähdä, että osakkeet ovat tuottaneet pitkällä aikavälillä merkittävästi enemmän kuin muut omaisuusluokat. Jopa vuoden 1929 pörssiromahdus, joka sai sijoittajat karttamaan osakkeita, näkyy osakkeiden tuottoindeksissä vain pienenä notkahduksena (Siegel 2002, 6.).

Alla olevasta kuviosta 10 nähdään, että vuonna 1801 osakkeisiin sijoitettu yksi dollari oli kasvanut vuoden 1997 loppuun mennessä 7 470 000 dollariin eli keskimäärin 8,4 % vuodessa. Tämä tuotto kertyy siis pörssi-indeksin mukaan ja sillä oletuksella, että osingot sijoitetaan uudelleen. Valtion obligaatioihin sijoitettu euro oli kasvanut 10 744 euroon eli 4,8 % vuodessa ja kulta 11,17 euroon eli 1,3 % vuodessa. Sijoitusten prosentuaaliset tuottoerot 8,4 %, 4,8 % ja 1,3 % eivät vaikuta kovin suurilta, mutta rahamääräisessä lopputuloksessa ero on huikea. Tämä ero selittyy korkoa korolle –efektillä, jota käsiteltiin aiemmin myös tässä työssä. Aika kasvattaa tuottoeroja vauhdikkaasti ja jokainen prosenttiyksikkö on sitä tärkeämpi, mitä pidempi on säästöaika. (Saario 2012, 49—50.)

Kuvio 10. Pörssiosakkeiden, valtion obligaatioiden ja kullan tuottoindeksit Yhdysvalloissa vuosina 1802—1997 (Saario 2012, 49).

Sijoittajan on hyvä muistaa, että osakkeiden parempi tuotto-odotus selittyy korkeammalla riskitasolla. Osakesijoittamiseen liittyy siis monia eri riskejä. Markkinariskiltä ei voi suojautua kuin pysymällä pois osakemarkkinoilta. Tällä tarkoitettiin siis yleisen markkinatilanteen vaikutusta yksittäiseen osakkeeseen. Yritysriski puolestaan on yksittäiseen yritykseen liittyvä riski, joista ikävin on konkurssiriski. Konkurssitilanteessa omistaja saa sijoitetun pääoman takaisin viimeisenä, mikäli konkurssipesästä enää edes on varoja jaettavaksi. Yksittäiseen osakkeeseen liittyvää riskiä voidaan pienentää hajauttamalla. (Pesonen 2011, 97.) Tuoton ja riskin välistä suhdetta sekä riskin hajauttamista käsiteltiin aiemmin luvussa 4.

Osakkeiden korkeampi riskitaso näkyy kurssien suurempana heiluntana lyhyellä aikavälillä, kuten aiemmin jo olemme huomanneet. Pitkä sijoitusaika pienentää osakesijoittamisen riskejä ja hyvin hajautetussa salkussa yli seitsemän vuoden sijoituksissa riski tappiolle on enää alle 10 prosenttia. Osakkeisiin on siis järkevää sijoittaa, mikäli sijoitusaika on pitkä. (Pesonen 2011, 97.)

7.2 Sijoittaminen kotimaisiin osakkeisiin

Maistraatin perusohjeen mukaan lapsen varoja on sallittua sijoittaa kotimaisiin osakkeisiin, mutta suoriin ulkomaisiin osakesijoituksiin sen sijaan tarvitaan maistraatilta erillinen lupa (Talouselämä 2010.) Kotimaisten osakkeiden etuna on se, että suomalainen sijoittaja tuntee ne luonnollisesti parhaiten ja niistä on helppoa saada lisää tietoa. On siis luonnollista, että piensijoittaja kohdistaa ainakin aluksi varansa kotimaisiin osakkeisiin. Ongelmana tässä on kuitenkin se, että Helsingin pörssi on melko pieni ja kurssit heilahtelevat voimakkaammin kuin keskeisillä markkinoilla. Tämä johtuu muun muassa siitä, että kansainväliset suursijoittajat luopuvat herkemmin reuna-alueiden sijoituksistaan. Myös toimialajakauma on melko suppea ja keskittynyt voimakkaasti suhdanneherkille aloille. Muun muassa kulutustavarateollisuutta Helsingin pörssistä löytyy heikosti. (Pesonen 2011, 100.)

Suomen vientiyhtiöt ovat myös kovin riippuvaisia Aasian talouden kasvusta. Suomen Aasia-riippuvuus on yksi Euroopan korkeimpia Deutsche Bankin tekemän selvityksen mukaan. Tämän vuoksi suomalaisten vientiyhtiöiden kurssit korreloivat monesti kehittyvien markkinoiden kanssa. Etuna tässä on, että kotimainen salkku on käytännössä automaattisesti hajautettu kehittyviin maihin ja erillisiä kehittyvien maiden sijoituksia ei

välttämättä tarvita. Lapselle sijoitettaessa hajautusta ulkomaille voi lisätä helposti rahastosijoitusten avulla. (Pesonen 2011, 100.)

7.3 Osakesijoittamisen tyyliuunnat

Yksi tapa luokitella osakkeita on jakaa ne niin sanottuihin kasvu- ja arvo-osakkeisiin. Kasvuyhtiöiden kurssit vaihtelevat voimakkaammin, sillä kurssit liikkuvat niiden tulevaisuuden kasvuodotusten mukaisesti. Vauhdikkaasti kasvavat yhtiöt maksavat myös osinkoja monesti keskimääräistä vähemmän tai ei lainkaan, sillä ne ohjaavat tuotot tuleviin investointeihin. Kasvuyhtiöstä sijoittaja hakee siis voimakkaampaa kurssinousua. (Osakeopas 2015, 13.) Ne voivat monesti nousta hyvässä markkinatilanteessa huomattavasti arvoyhtiöitä nopeammin, mutta samalla niihin liittyvä riski on korkeampaa. Kasvuosakkeet voivat laskea voimakkaastikin, mikäli tulevaisuuden odotukset eivät toteudukaan. (Pesonen 2011, 100.)

Arvo-osakkeiden liikehdintä puolestaan on vakaampaa. Niiden kurssit eivät nouse yhtä rajusti kuin kasvuosakkeiden, mutta samalla niiden laskut ovat maltillisempia. Arvo-osakkeet ovat monesti myös hyviä osingonmaksajia ja sijoittaja hakeekin näistä monesti tuottoa osinkojen kautta. Arvo-osakkeiden markkina-arvo on lähellä tasearvoa, jolloin P/B-luku on lähellä yhtä. Myös niiden tulokseen suhteutettu hinta eli P/E-luku on keskimääräistä matalampi ja sen tulisi olla alle 18. (Osakeopas 2015, 13.) Tunnuslukuihin tutustutaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

Toinen yleinen luokittelutapa perustuu osakkeiden herkkyyteen suhteessa suhdannevaihteluihin. Tällöin puhutaan syklisistä ja defensiivisistä osakkeista. Sykliset osakkeet ovat voimakkaammin riippuvaisia suhdanteista eli niiden kurssit heilahtelevat suhdanteiden mukaan. Tällaisia osakkeita ovat esimerkiksi metsä- ja metalliteollisuuden osakkeet. Defensiivisiä puolestaan ovat osakkeet, joiden kursseihin suhdanteet eivät juurikaan vaikuta. (Osakeopas 2015, 14.)

7.4 Osakkeiden tunnusluvut

Osakkeita voidaan vertailla erilaisten tunnuslukujen avulla. Muun muassa kauppalehden sivuilta löytyy osakkeille useita erilaisia tunnuslukuja, joita sijoittaja voi käyttää apunaan sijoituksia tehdessään. Näillä tunnusluvuilla on vaikutusta osakkeiden hinnoit-

teluun ja tästä syystä sijoittajan on järkevää perehtyä keskeisimpiin tunnuslukuihin ja siihen, mitä nämä luvut kertovat. (Osakeopas 2015, 15.) Tunnuslukujen tulkinnassa on muistettava, että yksi tunnusluku ei vielä kerro paljoakaan. Kolmen tunnusluvun tarkastelu samanaikaisesti kertoo jo huomattavasti enemmän. Sijoittajan tulisi myös perehtyä siihen, mitä tunnuslukujen takaa löytyy. (Taloussuomi 2014.)

P/E-luku (Price/Earnings) kertoo kuinka monessa vuodessa osakkeen ostohinta teoriassa tulee kuitatuksi yrityksen tuottamilla voitoilla. Sen avulla voidaan määrittää, onko osakkeen hinta yrityksen tuloksentekokykyyn nähden kallis vai halpa, jolloin se helpottaa oikean ostoajankohdan määrittämistä. Mikäli ostohinta tulee kuitatuksi kuudessa vuodessa, voidaan osaketta pitää halpana. Jos siihen puolestaan menee 30 vuotta, niin osake on kallis. Lukua voidaan verrata saman yrityksen aikaisempiin lukuihin sekä saman toimialan muihin yrityksiin, mutta eri toimialojen yritysten P/E-lukuja ei voi keskenään verrata, sillä ne vaihtelevat voimakkaastikin. On hyvä muistaa, että P/E-luku on suuntaa-antava ja olettaa yrityksen tuloksentekokyvyn säilyvän samana myös tulevaisuudessa. (Taloussuomi 2014.)

P/B-luku (Price/Book value) kertoo osakkeen kirjanpidolliseen tasearvoon suhteutetun hinnan. Tästä voidaan päätellä pohjautuuko osakkeen nykyhintaa yrityksen todelliseen omaisuuteen eli tasearvoon vai muiden sijoittajien odotuksiin. Luku ei kuitenkaan kerro yrityksen kannattavuudesta. Mikäli P/B-luku on alle yksi, niin osakkeiden yhteenlaskettu arvo on vähemmän kuin yrityksen omaisuuden arvo. Näin ollen luvun ollessa 0,5 voidaan osakkeen ajatella olevan alennuksessa puoleen hintaan. Luvun tulkinta edellyttää kuitenkin, että tiedetään, mitä yrityksen tase sisältää. Mikäli taseessa on vain reaaliomaisuutta, niin tulkinta käy helposti. Jos taseeseen on kirjattu esimerkiksi liikearvoa yrityskaupoista, niin tasetta ei voi todellisuudessa muuttaa rahaksi ja tämä hankaloittaa sekä voi jopa vääristää lukua. P/B-luku vaihtelee huomattavasti toimialoitain. Esimerkiksi teollisuusyritysten toiminta sitoo rahaa huomattavasti enemmän kuin ohjelmistoyritysten, jolloin niiden P/B-lukukin on yleensä matalampi. (Taloussuomi 2014.)

Osinkotuotto- % (Dividend yield) on prosenttiluku, joka kertoo osakkeen hintaan suhteutetun osingoista saatavan tuoton. Tunnuslukua voidaan käytännössä verrata pankkitalletuksen korkoprosenttiin. On kuitenkin huomioitava, että luku pitää paikkansa vain laskentahetken hinnalla ja oletuksella, että yrityksen tekemä voitto ja osingonjako pysyvät tulevaisuudessa samana. (Taloussuomi 2014.)

Beta-luku kertoo osakkeen kurssimuutosten herkkyydestä indeksiin nähden. Indeksien beta on aina 1. Mikäli osakkeen beta on suurempi kuin 1, on sen liikehdintä lähihistorian kurssikehityksen perusteella ollut voimakkaampaa kuin kurssien keskimäärin. Mikäli osakkeen beta-arvo on 1,2 voidaan kyseisen osakkeen odottaa liikkuvan 1,2 kertaa nopeammin kuin indeksin. Näin ollen indeksin noustessa 10 % odotetaan kyseisen osakkeen nousevan 12 %. Sama pätee tietysti myös kurssilaskuissa. Beta-luvun avulla salkun riskiä voidaan nostaa tai pienentää riippuen markkinatilanteesta. Salkkua kannattaa siis painottaa korkean betan osakkeilla, kun kurssien pääsuunta on nouseva ja päinvastoin. (Saario 2012, 92—93.)

Volatiliteetti on toinen kurssin muutosherkyyttä kuvaava tunnusluku. Se lasketaan päivämuutosten keskihajonnasta ja ilmaistaan prosenteissa vuodessa. Volatiliteetin ollessa 10 % voidaan osakkeen heilunnan odottaa pysyvän vuositasolla $2/3:n$ todennäköisyydellä välillä $-10\% - +10\%$. Osake on siis altis voimakkaammille arvonmuutoksille volatiliteetin ollessa suuri. Vastaavasti pienempi volatiliteetti kertoo maltillisemmista hintojen vaihteluista, jolloin riski ja tuotto-odotus ovat myös alhaisempia. (Saario 2012, 93.)

8 Vakuutussäästäminen

Vakuutussäästämisellä tarkoitetaan nimensä mukaisesti säästämistä tai sijoittamista vakuutustuotteeseen. Lähtökohtana on tavallisesti varautuminen tulevaan, odottamattomaan tai jo tiedossa olevaan varojen tarpeeseen. Vakuutussäästämistä voidaan suorittaa myös muun kuin vakuutuksenottajan hyväksi. Esimerkiksi vanhemmat tai isovanhemmat voivat kerätä pesämunaa lapselle tulevia opiskeluja tai oman kodin hankintaa varten. (Antila & Erwe & Lohi & Salminen 2007, 63.)

Vakuutusyhtiöillä on monesti omista vakuutussidonnaisista sijoitus- ja säästötuotteista poikkeavia nimityksiä, mutta ne voidaan karkeasti jakaa kahteen pääluokkaan. Nämä ovat säästöhenkivakuutukset eli säästö- ja sijoitusvakuutukset sekä eläkevakuutukset. (Kallunki ym. 2011, 124.) Tässä luvussa perehdytään ensiksi mainittuihin säästöhenkivakuutuksiin ja niiden ominaispiirteisiin.

Kuvio 11. Vakuutussäästämisen luokittelu (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 3).

8.1 Säästö- ja sijoitusvakuutusten ominaispiirteitä ja tuoton kertyminen

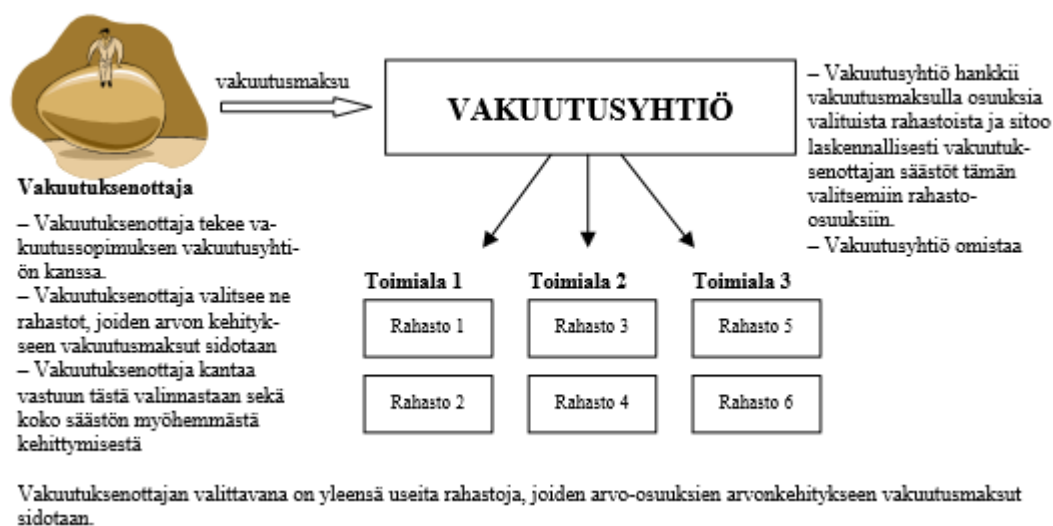
Eri vakuutusyhtiöiden säästö- ja sijoitusvakuutukset ovat monesti keskenään samankaltaisia. Keskeinen säästö- ja sijoitusvakuutukset erottava tekijä on se, että säästövakuutukseen säästetään vähän kerrallaan, monesti kuukausierinä, kun sijoitusvakuutuksen ajatuksena puolestaan on yksittäisen suuremman, sijoitusluonteisen vakuutusmaksun maksaminen vakuutukseen. Ensimmäisen maksun jälkeen myös sijoitusvakuutukseen voidaan usein maksaa maksuja toistuvina suorituksina, tosin kertamaksujen vaadittu vähimmäissumma voi olla suurempi kuin säästövakuutuksissa. (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 4.)

Säästö- ja sijoitusvakuutuksen tuotto voi olla joko korko- tai sijoitussidonnainen (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 4). Monesti tuotteisiin voidaan myös yhdistää korko- sekä sijoitussidonnaisuus. Vakuutusyhtiöt sallivat siis sijoittajan valita sopivan yhdistelmän näiden kahden väliltä. (Kallunki ym. 2011, 125.)

Korkosidonnaisissa säästö- ja sijoitusvakuutuksissa tuotto määräytyy laskuperustekorona tai muun sopimuskoron sekä yhtiön maksamien asiakas- ja kuolevuushyvitysten perusteella. Laskuperustekorona määrä voi olla esimerkiksi 2,5 %, mutta osalla yhtiöistä se on nolla. Tällöin sen tilalla on sopimuskorko, joka saattaa vaihdella vuosittain. Asiakashyvityksistä päätetään yleensä vuosittain ja se voi olla ehdollinen. (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 2.) Korkosidonnaisissa tuotteissa tuotto-odotus

on yleensä sijoitussidonnaisia vakuutuksia pienempi, mutta samalla niissä on myös matalampi riski. Käytännössä ainoana uhkana on vakuutusyhtiön konkurssi, joka on Suomessa hyvin epätodennäköinen. (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 5.)

Sijoitussidonnaisissa säästö- ja sijoitusvakuutuksissa asiakas valitsee yhtiön rahasto- valikoimasta rahastot, joiden arvonkehitykseen säästöt laskennallisesti sidotaan. Säästöpääomalle kertyy tuottoa, kun valittujen rahastojen arvo nousee, ja vastaavasti säästöpääomaa menetetään, kun valittujen rahastojen arvo laskee. Vakuutuksenottaja vastaa siis itse rahastovalinnoista ja kantaa myös riskin säästöjen menettämisestä. Keskeisiä keinoja riskin pienentämiseen ovat säästämisen pitkäaikaisuus sekä varojen hajauttaminen useisiin eri kohteisiin. (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 2.) Vakuutuksenottajan on pidettävä mielessä, että kyseessä ei ole omaisuudenhoitosopimus, jossa vakuutusyhtiö sitoutuisi hoitamaan varoja mahdollisimman tuottavasti. Asiakkaan on siis itse seurattava arvonkehitystä ja tarvittaessa tehtävä toimenpiteitä rahastojen vaihtamiseksi tuottoisampiin. On siis suotavaa, että vakuutuksenottaja on kiinnostunut arvopaperimarkkinoiden seuraamisesta ja että hän ymmärtää sijoitustoiminnan perusasiat. (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 6.) Sijoitussidonnaisen vakuutustuotteiden hankintaprosessia on havainnollistettu kuviossa 12.

Kuvio 12. Sijoitussidonnaisen vakuutustuotteen hankintaprosessi (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 5).

Sijoitussidonnaisissa vakuutustuotteissa valinnanvapautta on lisätty sallimalla sijoitusten ohjaus vapaasti eri kohteisiin. Vakuutuksen haltija voi siis vapaasti muuttaa sijoi-

tusvakuutuksessa olevia rahastoja. Myös kertyneitä säästöjä voi siirtää sopimuksen sisällä eri rahastojen välillä. (Kallunki ym. 2011, 125.)

8.1.1 Kuolemanvaraturma eli henkivakuutus

Muihin sijoitusmuotoihin verrattuna vakuutussidonnaisiin tuotteisiin liittyy myös lisäominaisuuksia, joista keskeisimpänä mainittakoon kuolemanvaraturva (Kallunki ym. 2011, 125). Säästöhenkivakuutuksessa vakuutustapahtuma on käytännössä tavalliseen henkivakuutukseen nähden käänteinen. Vakuutustapahtumalla tarkoitetaan siis sitä tapahtumaa, josta vakuutuksessa maksetaan korvaus. Tavallinen henkivakuutus otetaan vakuutetun kuoleman varalta, kun säästöhenkivakuutus puolestaan otetaan sen varalta, että vakuutuksenottaja on elossa vakuutuksen erääntyessä ja tarvitsee varoja elämistä varten. Mikäli vakuutuksenottaja ei elä erääntymishetkellä, vakuutustapahtuma ei toteudu ja vakuutuksesta ei makseta korvausta. Tästä riskistä vakuutuksenottajalle maksetaan myös kuolevuushyvitystä, joka mainittiin aikaisemmin. (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 7.)

Säästöhenkivakuutukseen liitetään kuitenkin useimmiten kuolemanvaraturva eli henkivakuutus, jotta yllä mainittu riski ei olisi liian suuri vakuutuksenhaltijalle. Mikäli vakuutustapahtuma ei toteudu, niin säästetyt varat jäävät teknisesti vakuutusyhtiölle, mutta kuolemanvaraturva maksaa henkivakuutuskorvauksen lähiomaisille. Korvauksen määrä on tavallisesti sidottu säästettyyn pääomaan ja se voi olla esimerkiksi 95 prosenttia vakuutussäästöistä. Korvaus voidaan määrittää myös eri tavoin ja se voi olla sidottu esimerkiksi nettovakuutusmaksuihin. Korvauksen määrä ja laskentaperuste määritellään tarkasti sopimuksessa, ja tämän osalta kannattaa olla tarkkana. Esimerkiksi 100 prosenttia vakuutusmaksuista voi olla euromääräisesti pienempi summa kuin 80 prosenttia vakuutussäästöistä. (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 7.) Vakuutuksenottaja maksaa siis vakuutusyhtiölle turvasta ja suuremmasta prosenttiosuudesta maksetaan luonnollisesti suurempaa maksua. Mikäli prosenttiosuus on 100 prosenttia vakuutussäästöistä, korvaa vakuutusyhtiö säästöt kokonaisuudessaan. Vastavasti osuuden ollessa 90 prosenttia kantaa sijoittaja riskin menettää osan pääomasta.

8.1.2 Edunsaajamääräys

Vakuutuksenottaja voi määrätä henkilön, joka on oikeutettu säästöhenkivakuutuksen korvaukseen. Edunsaaja voi olla vakuutuksenottaja itse tai esimerkiksi joku lähiomaisista. Edunsaajina ovat monesti lähiomaiset, mikäli vakuutus on otettu varainsiirtotarkoituksessa. Edunsaajaksi voi merkitä tietyn henkilön nimeltä tai yleisesti esimerkiksi omaiset, lapset tai puolison. Vakuutuksenottaja voi myös muuttaa tai peruuttaa edunsaajamääräyksen ennen vakuutustapahtumaa. Tämä tehdään kirjallisella ilmoituksella vakuutusyhtiöön. Kuoleman varalta otettavassa henkivakuutuksessa edunsaajamääräys on ensisijainen suhteessa testamentin määräykseen. Korvaus ei siis kuulu vakuutetun kuolinpesän varoihin, vaan se maksetaan suoraan edunsaajalle. (Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008, 7—8.)

9 Sijoitusten verotus

Pääsääntönä sijoitusten verotuksessa voidaan pitää, että korkotuloista maksetaan lähdeveroa ja muista sijoituksista saatavista tuotoista pääomatuloveroa. Lähdeverosta ei ole mahdollista tehdä vähennyksiä eli kyseessä on lopullinen vero. Pääomatuloista sen sijaan voidaan vähentää tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot sekä kaikki vähennyskelpoiset korkomenot. (Sijoittajan vero-opas 2015, 8.)

Arvopapereiden hoidosta sekä säilyttämisestä aiheutuneet menot ovat vähennyskelpoisia 50 euron omavastuun ylittävältä osalta. Menojen pääomatulot ylittävästä osasta saa vähentää 30 prosenttia alijäämähyvityksenä ansiotulojen verotuksessa, kuitenkin alijäämähyvityksen enimmäismäärää koskevat rajoitukset huomioiden. Mikäli pääomatulot siis ovat 1000 euroa ja tulon hankkimismenot 1100 euroa, voi sijoittaja vähentää 30 euroa alijäämähyvityksenä ansiotulojensa verosta. (Sijoittajan vero-opas 2015, 8.)

Pääomatulojen veroprosentti vuonna 2015 on 30 % ja 30 000 euroa ylittävistä pääomatuloista 33 %. Mikäli myynnistä aiheutuu tappiota, voi myyntitappion vähentää myyntivoitoista tappion syntymisvuonna. Jos tappiota ei voida kokonaisuudessaan vähentää tappion syntymisvuonna, voidaan vähennys tehdä viiden seuraavan vuoden myyntivoitoista. (Vero 2015.)

Myyntivoitot ovat verottomia, mikäli myyntihinnat ovat kalenterivuoden aikana yhteensä enintään 1000 euroa. Tämä pätee myös myyntitappioiden vähennysoikeuden kohdalla.

Mikäli myyntihinnat siis ovat yhteensä enintään 1000 euroa, niin tappioita ei voi vähentää verotuksessa. (Vero 2015.)

Pörssiosakkeiden osingoista on verovapaata 15 prosenttia. Jäljelle jäävästä 85 prosentista maksetaan pääomatuloveroa. Pääomatuloveroa maksetaan 30 prosenttia, kun verovuoden pääomatulot ovat enintään 30 000 euroa ja tämän ylittävistä osasta 33 prosenttia, kuten yllä todettiin. Mikäli siis jaettu osinko on 1000 euroa, on verotettava osuus 850 euroa ja veron määrä 255 euroa eli 30 prosenttia 850 eurosta. Näin ollen osingoista maksetaan veroa 25,5 prosenttia (30 prosenttia 85 prosentista), kun pääomatulot ovat enintään 30 000 euroa ja tämän ylittävistä osasta 28,05 prosenttia (33 prosenttia 85 prosentista). Osinkotuloista pidätetään ennakko vero osingonmaksun yhteydessä. Loput verot suoritetaan lopullisessa verotuksessa, mikäli omistajan verot ovat korkeammat. (Sijoittajan vero-opas 2015, 8.)

Sijoitusrahastojen tuotoista maksetaan myös pääomatuloveroa. Vero pidätetään tuottojen maksun yhteydessä. Sijoittajan onkin hyvä muistaa, että tuottorahastot maksavat vuotuista tuottoa ja kasvurahastot lisäävät tuoton rahaston pääomaan. Näin ollen kasvurahastosta saatua tuottoa verotetaan vasta rahasto-osuuden myynnin yhteydessä. (Sijoittajan vero-opas 2015, 9.)

Säästö- ja sijoitusvakuutusten maksut eivät ole vähennyskelpoisia verotuksessa. Säästöjä voi kuitenkin siirtää vakuutuksen sisällä verovapaasti sijoituskohteesta toiseen. Sijoitusvakuutuksen tuotosta pidätetään vero vakuutuksen erääntyessä eli kun siitä maksetaan vakuutuskorvaus. Myös sijoitusvakuutuksessa tuotto verotetaan pääomatulona. Mikäli vakuutuskorvaus maksetaan vakuutuksenottajan lähiomaiselle, menee tuotosta pääomatulovero ja vakuutuksen säästösummasta lahjavero. Säästövakuutuksen kautta pystyi vuoteen 2012 saakka lahjoittamaan lähiomaiselle 8500 euroa verovapaasti. Nykyään myös säästövakuutuksessa toimitaan lahjaveroa koskevan yleissäännöksen mukaan eli kolmen vuoden aikana voi lahjoittaa verovapaasti 3999 euroa. (Sijoittajan vero-opas 2015, 16.)

Pitkällä horisontilla sijoitettaessa kannattaa huomioida myös niin sanottu hankintameno-olettama. Hankintamenon ja voiton hankkimisesta koituneiden menojen yhteissumman sijasta luovutusvoitto voidaan myös laskea vähentämällä luovutushinnasta hankintameno-olettama. Alle 10 vuotta omistetuissa omaisuuksissa hankintameno-olettama on 20 prosenttia luovutushinnasta ja yli 10 vuotta omistetuissa 40 prosenttia luovutus-

hinnasta. Hankintameno-olettamaa käytetään siis, mikäli sen mukaan laskettu vähennyksen määrä on suurempi kuin hankintamenojen ja voiton hankkimisesta koituneiden menojen yhteissumma. Laskennassa huomioidaan siis se, kumpi tapa on verovelvolliselle edullisempi. Hankintameno-olettamaa on havainnollistettu liitteen 2 esimerkissä. (Vero 2014.)

Verohallinnolta tulee veronmaksajille esitetyt veroilmoitus, joka tulee kuitenkin tarkistaa mahdollisten virheiden ja puuttuvien tietojen vuoksi. Lomakkeesta löytyy valmiina tietoja osakkeiden ja rahasto-osuuksien myyntivoitoista sekä -tappioista. Siinä voi kuitenkin olla myös pyyntö selvittää voitot ja tappiot tietyistä luovutuksista. Verohallinnolta voi puuttua muun muassa pitkään omistetun omaisuuden hankintahinnat sekä hankinta-ajat. Hankinta-aika tulee pystyä osoittamaan etenkin silloin, kun haluaa käyttää hyväkseen edellisessä kappaleessa mainittua hankintameno-olettamaa. (Sijoittajan vero-opas 2015, 6.)

10 Työn tulokset ja pohdinta

Opinnäytetyöni sisältö on suunniteltu vastaamaan lapselle sijoittamista suunnittelevan perheen tarpeita. Tarkoituksena oli kerätä kasaan tiivis paketti, josta sijoittamista aloittava perhe löytää tarvittavat tiedot asioista, jotka tulisi huomioida lapselle sijoitettaessa. Työn alkupuolella on käsitelty muun muassa lainsäädäntöä, joka asettaa omat rajoituksensa, kun kyseessä on lapsen varojen sijoittaminen. Tämän lisäksi alkupuolella on käsitelty sijoittamiseen liittyvää perustietoutta, mikä on oleellista ymmärtää ennen sijoittamisen aloittamista. Myös sijoitustuotteet on valittu vastaamaan kohderyhmän tarpeita.

Käsiteltäviä sijoitustuotteita valittaessa on otettu huomioon sekä lainsäädäntö, että se, mihin lapsen varoja ylipäätään on järkevää sijoittaa. Lapselle sijoitettaessa sijoitushorisontti on yleensä pitkä ja tästä syystä riskiä voidaan ottaa enemmän kuin lyhyellä aikavälillä. Tämän vuoksi olen rajannut esimerkiksi suorat korkosijoitukset, kuten joukkovelkakirjalainat pois työstäni. Korkotuotteissa riski toki on matalampi, mutta samalla myös tuotto-odotus laskee merkittävästi. Pitkällä aikavälillä puhtaasti korkotuotteisiin sijoittaminen ei siis mielestäni ole järkevää, varsinkaan tämän hetkisillä alhaisilla korkotasolla. Mikäli korot lähtevät nousemaan, niin korkosijoitusten arvolle käy päinvastaisesti. Mikäli varoja ei haluta sijoittaa 100 prosenttisesti osakesijoituksiin, niin riskiä voidaan laskea esimerkiksi hajauttamalla osa sijoituksista korkotuotteisiin.

Sijoituskohteita valittaessa tärkeintä kuitenkin on, että sijoituskohteet vastaavat omaa sijoittajaprofiilia ja riskinsietokykyä. Näiden määrittämisestä tulisi aina lähteä liikkeelle, kun varoja ruvetaan jakamaan eri kohteisiin. Yhdelle henkilölle hyvä sijoituskohte saat-
taa olla hyvinkin huono toisen henkilön kohdalla. Tästä syystä sijoitusten tuottoon ja riskiin sekä sijoittajaprofiilin ja riskinsietokyvyn määrittämiseen on perehdytty melko kattavasti.

Sijoittajaprofiilin ja riskinsietokyvyn määrittäminen siis vaikuttaa merkittävästi siihen, mihin omaisuusluokkiin kenenkin kannattaa varoja lähteä sijoittamaan. Sijoituskohteiden vertailuun omaisuusluokkien sisällä kannattaa kuitenkin myös käyttää aikaa. Pitkällä tähtäimellä sijoitettaessa muun muassa kulujen merkitys on suuri. Esimerkiksi kahden eri osakerahaston kuluissa voi olla huomattavia eroja. Jo pienet prosentuaaliset erot kuluissa voivat johtaa merkittäviin rahallisiin eroihin pitkällä aikavälillä, kulut kun ovat suoraan pois sijoitusten tuotosta!

Säästäminen ja sijoittaminen tulisi aloittaa mahdollisimman varhain. Näin ollen lapselle sijoitettaessa aika on sijoittajan puolella. Kuten tässäkin työssä on todettu, pitkällä ajanjaksolla on monia positiivisia vaikutuksia sijoittamisessa. Aika pienentää sijoitusten riskiä, sillä markkinoilla on positiivinen tuotto-odotus ja lyhyen aika välin heilunta tasoittuu ajan mittaan. Pitkä sijoitusaika mahdollistaa myös korkeammat tuotot, kun korkoa korolle -efekti pääsee toimimaan pidempään. Tämä edellyttää tietysti, että tuottoja ei nosteta pois sijoituskohteesta, vaan ne jätetään kasvamaan. Sijoittaminen tulisi siis aloittaa mahdollisimman pian!

Olen sijoituskirjallisuuden kanssa samaa mieltä siitä, että lapsen sijoitussalkussa pääpaino voi selkeästi olla osakesijoituksissa. Suorat osakesijoitukset ovat yksi vaihtoehto, mutta näissä tulee huomioida oma sijoittajaprofiili. Mikäli tietotaso ei ole riittävä tai mikäli aikaa markkinoiden seuraamiseen ei ole tarpeeksi, niin hyvä vaihtoehto on hyödyntää rahastosijoittamisen etuja. Suorissa osakesijoituksissa myös kertasijoitusten tulee olla suurempia, jotta kiinteät kulut eivät kasva prosentuaalisesti liian suuriksi. Sijoitussummien ollessa pieniä myös riskin hajauttaminen on monesti ongelmallista suorissa osakesijoituksissa. Monille suomalaisille tuntemattomammat indeksirahastot ovat myös varteenotettava vaihtoehto. Passiivisissa indeksirahastoissa kulut ovat matalampia kuin aktiivisissa osakerahastoissa ja niiden avulla sijoittaja saa kattavan hajautuksen kustannustehokkaasti jo pienemmilläkin sijoitussummilla.

Opinnäytetyöni aihe on laaja ja tietoa löytyy rajattomasti. Yhdeksi ongelmaksi työtä tehdessä muodostuikin oleellisten asioiden rajaaminen työhön. Muun muassa rahoitusteoriasta olisi voinut kirjoittaa työn alkuun enemmänkin, mutta toisaalta halusin pitää työn tiiviinä pakettina, josta lukija löytää oleelliset tiedot helposti ja ymmärrettävästi. Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen työni rakenteeseen ja siihen, minkälaisista sisällöistä se tarjoaa sijoittamista aloittelevalle lapsiperheelle.

Mahdolliseen jatkotyöhön olisi mielenkiintoista saada kyselytutkimus, jossa haastateltaisiin lapsiperheitä. Tutkimuksessa voitaisiin selvittää muun muassa lapsiperheiden kiinnostusta ja aktiivisuutta lapselle sijoittamista kohtaan. Olisi myös mielenkiintoista kuulla, miksi monet eivät sijoita lapselleen. Onko tähän päällimmäisenä syynä lapsiperheen monesti tiukka budjetti vai se, että kiinnostusta ja tietoa aiheeseen liittyen ei ole tarpeeksi.

Työn luotettavuutta voidaan tarkastella ja arvioida reliabiliteetin ja validiteetin perusteella. Reliabiliteetilla eli pysyvyydellä tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta ja kykyä ei-sattumanvaraisten tulosten tuottamiseen. Validiteettia arvioitaessa puolestaan kiinnitetään huomiota siihen, mittaako tutkimus juuri sitä, mitä sen on ollut tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2004, 216.)

Validiteetin voidaan todeta olevan hyvä, sillä tutkimus vastaa juuri niihin kysymyksiin, joihin siinä haluttiinkin vastauksia. Laadullisessa tutkimuksessa vielä oleellisempaa on reliabiliteetin tarkastelu ja arvioiminen. Opinnäytetyöni on kirjoitettu mahdollisimman ajankohtaista ja luotettavaa faktatietoa hyväksi käyttäen, joten arvioisin myös reliabiliteetin hyväksi. Käytettyjä lähteitä ovat olleet muun muassa tietokirjallisuus, artikkelit sekä lainsäädäntö. Uskon, että tulokset olisivat samanlaiset, mikäli samasta aiheesta tehtäisiin tulevaisuudessa työ vastaavia lähteitä käyttäen.

Lähteet

Antila, Veli-Aunus & Erwe, Ossi & Lohi, Ilkka & Salminen, Jaakko 2007. Vapaaehtoinen henkilövakuutus. 4. uudistettu painos. Gummerus Kirjapaino, Jyväskylä.

Erola, Marko 2011. Paras Sijoitus. Itsepuolustusopas sijoittajille. Talentum, Helsinki.

Finanssivalvonta 2014. Osakekauppaan liittyvät kulut ja tuotot. Päivitetty 17.1.2014. http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Osakkeet/Kulut_tuotot/Pages/Default.aspx. Luettu 16.10.2015.

Finanssivalvonta 2014. Rahastojen ominaisuuksia. Päivitetty 3.4.2014. <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Sijoitusrahastot/Ominaisuuksia/Pages/Default.aspx>. Luettu 16.10.2015.

Hurri, Jan 2010. Säästösi katoavat kuluihin. Taloussanomat. <http://www.taloussanomat.fi/raha/2010/02/14/saastosi-katoavat-kuluihin/20102222/139>. Luettu 16.10.2015.

Hämäläinen, Karo 2005. Sijoittajan käsikirja. Talentum, Helsinki

Kallunki, Juha-Pekka & Martikainen, Minna & Niemelä, Jaakko 2011. Ammattimainen sijoittaminen. 7. uudistettu painos. Talentum, Helsinki.

Kanniainen, Topi 2011. 25 000 euron pesämuna vai kasa vaippoja. Taloussanomat. Päivitetty 1.2.2011. <http://www.taloussanomat.fi/raha/2011/02/01/25-000-euron-pesamuna-vai-kasa-vaippoja/20111475/139>. Luettu 16.10.2015.

Kansaneläkelaitos 2015. Lapsilisä alle 17-vuotiaasta lapsesta. Päivitetty 1.1.2015. <http://www.kela.fi/lapsilisa>. Luettu 16.10.2015.

Knupfer, Samuli & Puttonen, Vesa 2012. Moderni rahoitus. 6. uudistettu painos. Sano-ma Pro Oy, Helsinki.

Koistinen, J. 2011. Ikä ja elämäntilanne kannattaa huomioida sijoitussalkussa. Päivitetty 1.6.2011. <http://www.investori.com/j/artikkelit/yleistae-sijoittamisesta/114-riskinsietokyky-sijoitussalkku>. Luettu 16.10.2015.

Lahjavero 2014. Lahjaveroilmoitus. <http://lahjavero.fi/lahjaveroilmoitus/>. Luettu 28.10.2015.

Maistraatti 2015. Alaikäisen lapsen omaisuuden hoitaminen. <http://www.maistraatti.fi/Documents/Holhoustoimi/Alaikaisen%20lapsen%20omaisuuden%20hoitaminen.pdf?epslanguage=fi>. Luettu 16.10.2015.

Möttölä, Matias 2012. Rahaston on pakko hajauttaa. Morningstar. <http://www.morningstar.fi/fi/news/83719/rahaston-on-pakko-hajauttaa.aspx>. Luettu 16.10.2015.

Nikkinen, Jussi & Rothovius, Timo & Sahlström Petri 2002. Arvopaperisijoittaminen. WSOY, Helsinki.

Niskanen, Jyrki & Niskanen, Mervi 2013. Yritysrahoitus. 7. uudistettu painos. Edita, Helsinki

Nordea 2015. Tuotto ja riski.

<http://www.nordea.fi/henkil%C3%B6asiakkaat/s%C3%A4%C3%A4st%C3%B6t/sijoittaminen/tuotto+ja+riski/701814.html>. Luettu 16.10.2015.

Nordnet Bank AB. Sijoitusoppaan riskitesti. <https://www.nordnet.fi/palvelut-ja-tuotteet/sijoittamisen-tukena/sijoitusopas.html>. Luettu 16.10.2015.

Pesonen, Mika 2011. Säästäjäksi sijoittajaksi. Jokamiehen sijoitusopas. Docendo, Jyväskylä.

Puttonen, Vesa & Repo, Eljas 2011. Miten sijoitan rahastoihin. 5. uudistettu painos. WSOYpro Oy, Helsinki.

Pörssisäätiö 2011. Näin säästät lapsellesi osakesalkun.

<http://www.porssisaatio.fi/blog/2011/06/09/nain-saastat-lapsellesi-osakesalkun/>. Luettu 16.10.2015.

Pörssisäätiö 2015. Osakeopas. http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2015/06/osakeopas_2015_e.pdf. Luettu 16.10.2015.

Pörssisäätiö 2015. Sijoittajan vero-opas. http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/01/vero_opas_2015_final3_web1.pdf. Luettu 16.10.2015.

Pörssisäätiö 2015. Sijoitusrahasto-opas.

<http://data.multiweb.fi/magazine/porssisaatio/sijoitusrahasto-opas-2015/#p=2>. Luettu 16.10.2015.

Remes, Matti 2012. Monta tapaa säästää lapsille. Sijoitustalous. Päivitetty 7.6.2012. <http://www.sijoitustalous.fi/sijoitustieto/artikkeli/1310376409160/monta-tapaa-saastaa-lapsille>. Luettu 16.10.2015.

Saario, Seppo 2012. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. Pörssiraamattu. 10. uudistettu painos. Sanoma Pro Oy, Helsinki.

Saituri 2009. Korkoa korolle ilmiön voima. <http://saituri.org/sijoittaminen/korkoa-korolle-ilmion-voima/>. Luettu 16.10.2015.

Seligson 2015. Asiakkuus lapselle.

http://www.seligson.fi/suomi/ajankohtaista/asiakkaaksi_lapsi.htm. Luettu 16.10.2015.

Siegel, Jeremy 2002. Stocks for the long run. 3. uudistettu painos. McGraw-Hill, New York.

Sijoittajakoulutus 2014. Sijoittajaprofiili. Youtube -video.

<https://www.youtube.com/watch?v=k2iQJoqa3Mk>. Katsottu 16.10.2015.

Sijoitustieto 2014. ETF-rahastot. <https://www.sijoitustieto.fi/etf-rahastot>. Luettu 16.10.2015.

Säntti, Hanna 2010. Talouselämä. Viisi vinkkiä: näin säästä lapsellesi. <http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/viisi-vinkkia-nain-saastat-lapsellesi-3409246>. Luettu 16.10.2015.

Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas 2008. Kuluttajien vakuutustoimisto. <https://www.fine.fi/media/julkaisut-2012-2009/saasto-ja-sijoitusvakuutusten-valintaopas-2008.pdf>. Luettu 16.10.2015.

Taloussanomat 2015. Jokaisesta suomalaisesta tulisi miljonääri, jos lapsilisät sijoitettaisiin osakkeisiin. Päivitetty 5.3.2015. <http://www.taloussanomat.fi/porssi/2015/03/05/jokaisesta-suomalaisesta-tulisi-miljonaari-jos-lapsilisat-sijoitettaisiin-osakkeisiin/20152836/170>. Luettu 16.10.2015.

Taloussanomat. Pörssisanakirja. Liikeriski. <http://www.taloussanomat.fi/porssi/sanakirja/termi/liikeriski/>. Luettu 16.10.2015.

Taloussuomi 2014. Osakesijoittamisen tunnusluvut. Päivitetty 23.10.2014. <http://www.taloussuomi.fi/sijoitus/osakesijoittamisen-tunnusluvut>. Luettu 16.10.2015.

Vero 2014. Arvopaperien luovutusvoittojen verotus. Päivitetty 24.1.2014. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Arvopaperien_luovutusvoittojen_verotus%2812095%29#Hankintameno. Luettu 16.10.2015.

Vero 2015. Sijoitukset. Päivitetty 27.4.2015. <https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Sijoitukset>. Luettu 16.10.2015.

Vero 2015. Lahja. Päivitetty 27.5.2015. <https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Lahja>. Luettu 16.10.2015.

Kuukausisijoitusten ja kertasijoituksen arvon kehitys

Taulukoissa on käytetty opinnäytetyön sivulta 12 löytyvän esimerkin lukuja.

Sijoituksen arvon kehittyminen 100€ kk-sijoituksilla

KK	Sijoitus (€)	Kurssi (€)	Rahasto- osuuk- sia/100€	Rahasto- osuuksia yht.	Keskihinta (€)	Sijoituksen arvo (€)	Käteinen (€)	Arvo käteinen huomioituna (€)
0	100	50	2	2	50	100,00 €	2 400,00 €	2 500,00 €
1	100	49	2,04	4,04	49,49	198,00 €	2 300,00 €	2 498,00 €
2	100	48	2,08	6,12	48,99	293,96 €	2 200,00 €	2 493,96 €
3	100	47	2,13	8,25	48,47	387,84 €	2 100,00 €	2 487,84 €
4	100	46	2,17	10,43	47,96	479,58 €	2 000,00 €	2 479,58 €
5	100	45	2,22	12,65	47,44	569,16 €	1 900,00 €	2 469,16 €
6	100	44	2,27	14,92	46,91	656,51 €	1 800,00 €	2 456,51 €
7	100	43	2,33	17,25	46,39	741,59 €	1 700,00 €	2 441,59 €
8	100	42	2,38	19,63	45,85	824,34 €	1 600,00 €	2 424,34 €
9	100	41	2,44	22,07	45,32	904,72 €	1 500,00 €	2 404,72 €
10	100	40	2,50	24,57	44,78	982,65 €	1 400,00 €	2 382,65 €
11	100	39	2,56	27,13	44,23	1 058,08 €	1 300,00 €	2 358,08 €
12	100	38	2,63	29,76	43,68	1 130,95 €	1 200,00 €	2 330,95 €
13	100	39	2,56	32,33	43,31	1 260,71 €	1 100,00 €	2 360,71 €
14	100	40	2,50	34,83	43,07	1 393,04 €	1 000,00 €	2 393,04 €
15	100	41	2,44	37,27	42,94	1 527,87 €	900,00 €	2 427,87 €
16	100	42	2,38	39,65	42,88	1 665,13 €	800,00 €	2 465,13 €
17	100	43	2,33	41,97	42,89	1 804,78 €	700,00 €	2 504,78 €
18	100	44	2,27	44,24	42,94	1 946,75 €	600,00 €	2 546,75 €
19	100	45	2,22	46,47	43,04	2 090,99 €	500,00 €	2 590,99 €
20	100	46	2,17	48,64	43,17	2 237,46 €	400,00 €	2 637,46 €
21	100	47	2,13	50,77	43,33	2 386,10 €	300,00 €	2 686,10 €
22	100	48	2,08	52,85	43,52	2 536,87 €	200,00 €	2 736,87 €
23	100	49	2,04	54,89	43,72	2 689,72 €	100,00 €	2 789,72 €
24	100	50	2	56,89	43,94	2 844,61 €	0,00 €	2 844,61 €

Sijoituksen arvon kehittyminen 2500€ kertsijoituksella

KK	Sijoitus (€)	Kurssi (€)	Rahasto- osuuksia yht.	Sijoituksen arvo (€)
0	2500	50	50	2 500,00 €
1		49	50	2 450,00 €
2		48	50	2 400,00 €
3		47	50	2 350,00 €
4		46	50	2 300,00 €
5		45	50	2 250,00 €
6		44	50	2 200,00 €
7		43	50	2 150,00 €
8		42	50	2 100,00 €
9		41	50	2 050,00 €
10		40	50	2 000,00 €
11		39	50	1 950,00 €
12		38	50	1 900,00 €
13		39	50	1 950,00 €
14		40	50	2 000,00 €
15		41	50	2 050,00 €
16		42	50	2 100,00 €
17		43	50	2 150,00 €
18		44	50	2 200,00 €
19		45	50	2 250,00 €
20		46	50	2 300,00 €
21		47	50	2 350,00 €
22		48	50	2 400,00 €
23		49	50	2 450,00 €
24		50	50	2 500,00 €

Esimerkki hankintameno-olettamasta

Esimerkki: Antti on ostanut 1000 kappaletta Yhtiö Oy:n osakkeita vuonna 1994. Osakkeiden ostohinta on ollut 4 markkaa osakkeelta eli yhteensä 4 000 markkaa. Osakkeiden ostosta Antti on suorittanut välityspalkkiota 40 markkaa. Osakkeiden hankintameno on siten 4 040 markkaa eli 679,47 euroa.

Antti myy Yhtiö Oy:n osakkeet vuonna 2009. Myyntihinta on 2,50 euroa osakkeelta eli yhteensä 2 500 euroa. Voiton hankkimisesta johtuneet menot eli myyntikulut ovat 25 euroa.

Antti on omistanut Yhtiö Oy:n osakkeet luovutushetkellä vähintään 10 vuoden ajan. Hankintameno-olettama on siten 40 prosenttia luovutushinnasta eli 2 500 euroa * 40 % = 1 000 euroa.

Hankintameno-olettaman mukaan vähennettävä määrä (1000 euroa) on todellisen hankintamenon ja voiton hankkimisesta johtuneiden menojen yhteismäärää (704,47 euroa) suurempi, joten luovutusvoitto lasketaan vähentämällä luovutushinnasta hankintameno-olettama, jolloin voittoa syntyy 1 500 euroa (2 500 euroa – 1 000 euroa = 1 500 euroa).

Jos Antti olisikin hankkinut osakkeet vasta vuonna 2001 ja myynyt ne vuonna 2009 eli omistettuaan ne alle 10 vuoden ajan, hankintameno-olettama olisi ollut 20 prosenttia luovutushinnasta eli 500 euroa. Luovutusvoittoa laskettaessa olisi tällöin vähennetty todellisen hankintamenon ja voiton hankkimisesta johtuneiden menojen yhteismäärä 704,47 euroa. Luovutusvoitto olisi tällöin ollut 1 795,33 euroa (2 500 euroa – 704,47 euroa = 1 795,33 euroa).

(Vero 2014.)